

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Dez. Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.
Măștițe publice și Loc de
schimb costă fiecare șir 20 ll.
Manuscrisurile nu se in-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

NUMĂR POPORAL

Nr. 25

Legitimă apărare.

Cu câțiva ani înainte, în cercul electoral Hărmanului, lângă Brașov, în care majoritatea alegătorilor sânt sași, dar și ungerii au dat de un număr frumos de voturi, — la alegerile generale și-a pus candidatura un ovrei ungerizat, un oarecare *Tagányi* — același *Tagányi* care la alegerile trecute s-a coborât între românii din cercul Radnei și a cumpărat câteva sute de voturi, cu ajutorul cărora a fost ales.

Și la Hărman mersese cu bani mulți, dar cu bani chiar mai mulți decât la Radna, dar abia s'au găsit printre alegătorii sași 12 inși cari să se lase cumpărați să voteze împotriva candidatului lor național.

Dar cu ajutorul celor 12 voturi cumpărați *Tagányi* a fost ales. Alegerile au trecut însă. Măria Sa a plecat din cerc, ca și de zile să nu mai deie față cu alegătorii săși. Cei 12 vânduți n'au putut însă să se războie. Ei au fost siliți să rămână în satul și în mijlocul celorlalți alegători — cinstiți. Și viața lor?

Prieteni de mai nainte, cunoscuții, veniți, toți se feriau din calea lor, ca de obicei; nimeni nu mai voia să stea de vorbă cu ei, nici tineri nici bătrâni; nimeni nu le făcea binețe și nu răspundea la binețele lor; în cârciumă nu i slujea nimeni, nu se puneau la masa lor..

Și sfârșitul? Când după câțiva ani d. *Tagányi* s'a prezentat din nou în cerc, cei 12 inși au fost cei dintâi cari s'au lăpedat de el ca să și recucerească astfel din nou cinstea prietenilor și cunoscuților lor. *Tagányi* nici nu s'a mai arătat în cerc, ci și-a căutat alt cuib printre români.

Se pare că apărarea aceasta, singura noastră apărare legitimă ce ni-a rămas împotriva vânzătorilor de neam și a tuturor celorlora cari trăiesc pe urma noastră, fără să ne sprijinească și ei la rândul lor — începe să fie înțeleasă și de poporul nostru.

La alegerile din urmă am îndurat pierderi multe și grele. La Radna, la Iosășel, la Boroșineu și în multe alte cercuri parte dintre alegătorii români s'au vândut străinilor, parte s'au lăsat ademeniți numai de făgăduieli frumoase și au votat împotriva candidaților români naționali. Toți românii cinstiți cu un singur glas i au judecat pe acești vânzători de neam după vrednicie, hulindu-i și disprețuindu-i pentru rădăcirea lor.

Așa am făcut însă și în trecut și ne-am răzgândit la atâtea. Românul uită ușor și peste câteva luni abia câte unul își mai aducea aminte că, în luptele grele de pe vremea alegerilor nu toți dintre cei cari îi cereau acum vre-un sprijin și ajutor se purtaseră cinstiți.

În multe locuri poporul a ajuns la convingerea că împotriva acestor vânzători de neam trebuie să ne apărăm mai cu dinadins, dacă nu voim ca tradarea să și-o repete cu fiecare prilej nou. Alegătorii cins-

tiți, neîndemnați de nimeni, au ajuns la convingerea că trebuie să-i facem pe acești rădăciți să simtă că nu sânt vrednici să stea în mijlocul celor cari au rămas credincioși neamului lor; trebuie să-i facem să simtă că șieși și-au făcut rău când au părăsit tabăra noastră trecând la dușman.

Și cinstea națională le-a șoptit lozinca legitimei apărări: Să ne ferim de toți aceia dintre noi cari s'au vândut pe bani sau alte făgăduieli; să ne ferim de toți aceia cari trăiesc de pe spinarea noastră și la nevoii tot nu vreau să știe de noi.

Lozinca a fost ascultată în multe locuri. Românii din cercul *Orăștiei* nu mai umblă în cârciumele jidanilor cari au votat împotriva candidatului român și nu mai stau de vorbă cu ceice, asemenea jidanilor venetici, au fost dușmani ai noștri. La *Moneasa*, în cercul Boroșineului, unde s'a dat o petrecere românească, cei invitați și veniți la petrecere n'au voit să intre în sală, pentru că în fruntea petrecerii stetea preotul *Octavian Tamășdan*, care la alegeri a luptat împotriva candidatului român. Alaltăieri, la o altă petrecere românească din *Șiria*, preotul *Miron Grecu* din Bârsa (care de asemenea a luptat împotriva candidatului român, la Boroșineu) venit și el la petrecere, a fost invitat de lumea românească cinstită să părăsiască sala. I-s'a spus că un român, un preot român, care își vinde neamul nu poate să aibă loc în sinul românilor cinstiți.

Válva băii*).

De Al. Ciura.

Băieții dormiau duși pe pricuri, în vreme ce Sandu Moldovanu, cel mai tânăr dintre ei, sta cu ochii deschiși, privind țintă la scândurile din perete.

Fălfăirile opașului îl făceau să clipească din ochi în ce mai des, așteptea chiar pe o clipă-două să se pomenească iarăși cu gândul la frumoasa tânără, pe care puțin o văzuseră, și cari trebuiau să moară...

Válva băii!

Își aducea aminte de vremea copilăriei, când tatăl său venia acasă târziu, mirosind a beaură, și doi trei »ortaci« după el. Mamă sa îi aștepta pe ale mâncării și ei închinau din pahare până târziu, după miezul nopții, și spuneau la băieții din baie.

— Tu miere, să știi că dăm de aur... aur mult, iarăși s'a prăpădit unul dintre noi...

Ortacii ciocneau paharele, cu dinții strânși, ca și nu-l năpădească plânsul.

— Cine e? întrebă femeia cu spaimă.

— Cine să fie? astăzi el, mâne eu, poimâne cumătru-meu asta, apoi așa pe rând, ca la noară...

Urmă a tăcere adâncă, în care femeia își amintea de toți cunoscuții, făcându-și semnul cu ochii:

— Doamne ferește!

*) Din volumul »Aduceri aminte« ce va apărea în curând.

Într'un târziu, bătrânul — că nu era el chiar bătrân, dar era prea muncit, săracul — începea cu glas scăzut, ca la spovedanie:

— Vezi că cu Válva băii nu te poți prinde, că ea îi mal mare peste aur... Pe semne o fi bătrână și sgârcită și se mănle, când vede că pun și oamenii mâna pe comorile ei... De aceea cred eu, că se năpustește asupra bleșilor băieși și îi omoară așa din senin...

— Nu-l așa, cumetre... Válva e o femeie tânără și frumoasă și nu îmbătrânește niciodată... Cât pentru aur — ce-l pasă ei! Doar tot aurul e în mâna ei, tot aurul, mă, și cel dela noi și cel din Corna și din Roșia și din Buciumani.

Îmi spunea tata, că Válva e tânără și frumoasă... Își pune ochii pe câte un fecior mai zdravăn și când îl întâlnește singur prin vr'un colț de știolnă, l-se arată...

Feciorul rămâne uimit de atâtea frumsețe și nu poate scoate nici o vorbă... Atunci ea îl mângăie și îl desmeardă... spune că-i drag de el și că are să i arate pe unde să cerce după aur... Și așa se pomenește unii oameni deodată în belșug... Dar Válva le cere un singur lucru: să nu spună la suflet de om că au dat față cu ea, căci dacă vor cuteza să și caște gura, — sânt pierduți. Și vezi cum e omul, când dă de noroc, nu știe să și puie strajă gurii și apoi Válva îl sugrumă, ca pe niște pul de vrăbie... Dar pe urmă tot ei îi pare rău, căci ce îi e drag, tot drag îi rămâne și după ce a omorât un om, dă aur din belșug celorlalți, ca să și ispășească păcatul... De aceea e credința la băieși, că dacă omoară bala vr'un om, dăm de aur gros...

Celalți puflău din pîpe moșind de somn. Ciocneau paharele, de ducă, pe când altul mai neîncrezător spunea cu îndoială:

— Eu nu cred în Válva băii. E o scornitură așa — nimic mai mult. Cred în ce îi e rânduit. Ți-e scris să trăiești o sută de ani, trăiești chiar de te-ai pune în fața tunului, și-e scris să mori mâne, te duci pe-aici încolo, ca și când nici n'ai fi fost vr'odată pe lumea asta...

Fălfăirile opașului erau din ce în ce mai dese. Sandu așteptase de-abinele. Visa, în revărsarea ruginii a zorilor, la zâna cea frumoasă, care îl strângea la sân, arătându-i încotro s'apuce, ca să dea de belșugul aurului...

Se pomenește târziu, când soarele era de două soluție pe cer. Tovarășii mai bătrâni își mâncau în tăcere mălaiul și slămina, pregătindu-se la munca de după amiază.

— Scoli, Sandule, că vine rândul' nost!

Ei se frecă la ochi somnoros, părându-i rău după visul frumos, care se risipia...

Îmbucă tăcut din merinde, cu ochii ațintiți într'un ungher al cramului. Cercă să și adune fărâmele mândrei vedenii, și nu izbutea. Își închi-dea apoi ochii ca să și poată aminti mai bine de ceea ce visase, dar totul de geaba.

La vremea obicinuită ingenunchiară cu toții, recitând cu evlavie »Tatăl nostru« și »Născătoarea«, apoi o luară înspre gura băii, să și înceapă munca.

Câteva luni mai târziu, Sandu se abătea din ce în ce mai rar pe la baie.

Trebuința de-a ne apăra împotriva celor cari prețuiesc mai mult banul decât dragostea și cinstea fraților lor se resimte pretutindeni. Din multe alte locuri primim vești tot atât de hotărâte despre noua mișcare pornită contra celor ce au luptat împotriva noastră. Și prevedem că lozinca legitimei apărări va prinde aripi și va străbate în toate colțurile românești pentru a strânge într-o tabără mare pe toți cei ce sânt credincioși neamului lor.

Sântem atacați din toate părțile, ne apărăm cum putem. Ne va dura de multe ori că va trebui să tăiem în carne vie, că va trebui să ne lepădăm de cei ce ne-au fost prieteni, — dar jertfa aceasta trebuie s'o aducem viitorului neamului nostru.

Limba română în bisericile din Macedonia. Din Constantinopole se anunță că după știrile primite de către patriarhatul ecumenic, bisericile închise din 7 sate din cazaua Florina, au fost redeschise. Intrebunțarea limbii române a fost introdusă în mod oficial.

Tot din Constantinopole se mai anunță că un număr de 10.000 greci au ținut în Smirna un meeting împotriva noii legi turcești cu privire la biserica din Macedonia.

Prin aceasta grecii se simt prejudiciați în drepturile lor asupra bisericii.

Meetingul, totuși, nu va putea însemna un succes, căci noua lege a fost votată de cameră și sancționată de sultan.

Intrevederi politice. Din Viena ni se anunță că marele vizir al Turciei Hakkî beg, care în curând va porni într-o călătorie marțială prin Europa, va sosi în August și la Marienbad, unde va avea o întâlnire cu ministrul nostru de externe, contele Aehrenthal.

În August va merge la Marienbad și Iswolschi, ministrul de externe al Rusiei. Probabil că Iswolschi aici în Marienbad va avea întâlnirea proiectată cu Pichon, ministrul de externe al Franței.

Chefula zile de-arândul, Imprăștiind banii cu amândouă mâinile.

Aducea pe masă vinul cu vatra și pe când celalalt nu se mai puteau ținea pe picioare, el poruncia țiganilor să-i cânte «țarina» lui și tropăia singur, pocnind din degete:

— Ziceți, măi, că vă plătesc în aur...

Odată, după o noapte de chef, se pomeni înmulat de băutură, la masă cu cel mai bun ortac al lui. Acesta era treaz și îngrijea să nu facă vr'o prostie.

— Măi Sandule.

— Cel, ortace?

— Viț tu să ne culcăm noi ca oamenii?

— Nu vin, mă, că nu mai pot merge.

— Te duc eu.

— Nu vreau... nu vreau, mă, că nu mi mai pasă de nimeni...

— Scoală, Sandule!

— Nu vreau... că vezi tu nu știi, mă, cine mi-e draguță... Vâlva băii, auzi tu, Vâlva!... Când am văzut-o mai întâi era să cad în genunchi, îți lua vederile, nu alta... Și m'a luat de după cap și m'a strâns în brațe... apoi mi a spus unde să cerc după aur... Și de atunci am eu atâta bănel... Dar a zis să nu spun la suflet de om, că mă omorâ... Acum, că ți-am spus, ține sama și nu vorbi nimăru, că s'omort...

Tovarășul lui îl privea așurit, fără să creadă ceva din spusesele lui. Vedea el bine că e amețit de băutură și vorbea așa într'aiurea...

Scrisori din București.

Societatea generală de patronaj. — La Brăila. — Intre cei desmoșteniți. — Povestea unei garoafe.

București, 29 Iunie.

În timpul din urmă un frumos curent s'a pornit în România pentru ajutorarea desmoșteniților de soartă: a copiilor abandonati și a nenorociților cari, făcându și osânda pentru păcatele lor se eliberează din temniță. Grație stăruințelor dlui C. Rădulescu, subdirectorul general al închisorilor din țară, un spirit luminat și însuflețit de cea mai curată dragoste de oameni, condus de mila față de cei slabi și în nepuință de a se apăra, s'a format la București *Societatea generală de patronaj* de sub președenția dlui și a dnei Scarlat Ferechide.

Societatea generală de patronaj nu este o societate de binefacere în înțelesul comun al cuvântului. Ea are de scop deslegarea unei grele probleme sociale: Aceia de a face pe toți desmoșteniții să și poată singuri prin muncă cinstită să și asigure existența. La localul acestei societăți sânt ateliere, în cari copiii găsiți pe stradă, după ce au ajuns mai marișori, sânt învățați diferite meserii, alții, cari au aptitudinile deosebite, sânt trimiși să și continue studiile.

La secția celor ce se eliberează din temniță sânt ateliere, unde aceștia lucrează, având a se bucura de cea mai părintească îngrijire. Produsul muncii lor este al lor și din el pot să trăiască. Atunci când a luat inițiativa acestei umanitare instituțiuni d. Rădulescu a făcut o mișcat fiind de soarta grozavă a acelor, cari se întorc pocățiți din închisoare. Acești oameni ocoliți fiind de toată lumea, sânt expuși să moară de foame, căci n'avea nu dă de lucru *pușcărișilor*. Distinsul iurist a găsit în chipul acesta o modalitate de a veni în ajutorul acestor oameni, pe cari societatea nu i iartă, nici după ce și-au făcut osânda.

Societatea generală de patronaj are două secții până acuma: Una la București și alta la Brăila înființată prin stăruința dlui deputat Alexiu și cu sprijinul doamnelor brăilene. Secția dela Brăila stă mult mai bine ca cea din București. Aici spiritul de jertfă al publicului a realizat în doi ani de zile adevărate minuni. Astăzi societatea de patronaj de aici are două palate pompoase. Într'unul sânt adăpostiți și instruiți copiii aruncați în stradă, iar în altul sânt atelierele celor ce, liberându se din temniță, nu găsesc de lucru, din cauza păcatului pe care societatea nu li-l iartă.

Îl luă apoi de subsuori, urnindu-l cu mare greu în spre casă.

— Măi Vasile... cum ți am spus, îl zise el la despărțire, desmetecit puțin de răcoarea dimineții nu cumva să te pule dracu să scoți o vorbă, că m'ai mâncat fript...

— Nu te teme, Saudule, așa mă știi tu?..

Și s'a schimbat norocul lui Sandu din noapte aceea.

N'a mai dat de aur și, în scurtă vreme a trebuit să se apuce iar de băleșit, în rând cu celalalt.

Parcă nu-i era a bine însă.

Umbla tot singur și când se întorceau dela lucru, el rămânea cel din urmă.

Când celalalt, zdrobiți de oboseală, dormeau ca morți, el sta cu ochii deschiși bolborosind cuvinte neînțelese. Adormia apoi pe vremea când celalalt se scormonau din somn, rănănând ulmiți de felul cum se sbătea prin vis, îngânând vorbe fără șir.

Unul din ei l-a auzit într-o dimineață deslușit:

— Iartă-mă... iartă-mă, dragă...

Bănuiam cu toții o nenorocire.

Într-o zi, pe când munceau numai trei tovarășii într-o schiornă, după ce aprinseră lasca din vârful fitilului, o luară la fugă așteptând explozia.

Duminecă a fost examenul copiilor de la societățile de patronaj din Brăila. D. C. Rădulescu a avut fericita idee de a invita pe reprezentanții presei din București să asiste la această solemnitate. A fost invitat cu multă dragoste corespondentul «Tribunei», care, firește, nu s'a să răspundă invitației, bucuros că poate să acasă vești cari pot interesa.

Gazetarul au fost primiți în mod căl se prezenta de afabil de frunțașii vieții culturale și din Brăila, cari în frunte cu Badea Spiu și prin orașul, au condus pe oaspeții bucureșteni prin oraș, vizitând instituțiunile mai înalte.

Societatea de patronaj din Brăila are, cum am spus două frumoase palate. O altă rată minune arhitectonică, datorită arhitectului transilvănean I. Manole, de origină din Suceava președintele societății meseriașilor români din Brăila. În palatul din față sânt adăpostiți copiii «stînși de pe drumuri» iar în palatul din față «invalizii». Am rămas ulmiți în fața operei lui Manole — cum l-am bolezai pe unul din patronii nostri, care se făcuse cu originea lui de muncitor la Piatra fundamentală a clădirii s'a pus la 18 noiembrie 1909 în prezența autorităților locale. Cu ocazia serviciului religios a fost oficial de Episcopul N fon al Dunării-de-jos.

La școala societății urmează actualmente 22 băieți și 14 fete. Într'o altă secție sânt 22 copii mici crescuți de societate. Venitul societății este de 50 de mii de lei pe an.

Am azistat la examen. Copiii și copilele, îmbrăcate în haine de sărbătoare, neștiutori de nici o grijă, conștienți parcă de binele pe care mila omenească li-l face, se întreceau care de care în răspunsuri date cu o precizie surprinzătoare. Atâta inteligență strălucea în ochii lor sărutați de mamă iubitoare. Și ce nume frumoase le-au dat patronii lor. O micuță frumoasă ca o păpușă, cu cărlionți b'onzi atârș pe spate, cu rochița albastră, curată, poartă numele de *Florica Penes Curcanu*, alta *Elenața Născău*. Un copil isteț și vioi se numește *Nicu Păun*. Și câte alte nume date cu multă alegere.

Serbarca s'a început cu imnul regelui și terminat cu *marșul patronajului*. Doamnele brăilene, cari au contribuit la alinarea soartei acestor desmoșteniți, au azistat în mare măsură la serbarea — care venea ca o recunoștință autorității lor în acelaș timp. D. Alexiu, Spănu și C. Rădulescu, în cuvinte părintești au stăruit de copii să fie cuminți și când vor fi mari să se să facă și ei binele, așa cum alții le-au făcut cu dânsii.

Se abătura la cea dintâi colitură, așteptând cu lumânările de său în mână.

Două bubuituri detuna și lumânările se sinseră toate trei deodată.

— Semn rău, îngână unul.

— Să așteptăm, zise celalalt, aprinzând un chibrit.

Trecuseră câteva clipe de așteptare.

Sandu își scoase capul, privind într'acola.

— Nu e nimic. lasca n'a luat foc, ne pulez apropla.

— Se mai stăm puțin. Poate e umedă trestia. Și mai așteptară.

Dar degeaba; bubuitura a treia întârziă.

Într'un târziu, când erau încredințați pe deplin, că lasca nu putuse lua foc, ieșiră din ascunzătoare și Sandu se grăbi să ghicească pricina acestei întârzieri, sgândărind cu stredelul în aretul fitilului.

S'auzi o detunătură înfricoșată.

Cel doi, rămași în urmă, se pomeniră răsturnați la pământ.

Când a venit hocmanul să ia lucrul în samă i-a aflat gemând și vălețându-se.

Singur Sandu nu gemea și nu se văieta. Murise bietul, în clipa exploziei cu piept strivit.

Vâlva se răzbunase.

...onoarea ziarștilor din București, vădit im-
...onaji de cele văzute s'au dat două ban-
...Unul în grădina, Monumentului altul la
...Splendid.

Au lăsat mulți. Remarcabil prin idelle sale
...nărire au fost cu deosebire discursul dlui C.
...blescu. Acest om are în sufletul lui ceva din
...vechilor apostoli. Zilnic în contact cu
...și pușcărieșii, sufletul lui s'a înduio-
...de suferințele lor. A înțeles că mulți sânt duși
...fără nici o vină și a căutat să le ușureze
...Intre altele el este acela care a pornit
...pentru desființarea fiarelor. Dânsul a afirmat
...societatea e *datoare* să se îngrijească de toți
...bell el, bun sau rău, căci de multe ori ea
...e vinovată de păcatele lor și a cerut sprijinul
...pentru acțiunea ce a întreprins-o! Căci
...poate mișca mesele, poate face inimile să
...înduioșeze de orice om, care suferă. În același
...au vorbit dlul Alexiu și Spănu.

Unul singur a lipsit dela aceste banchete. Unul
...dintre noi a renunțat la șampanie și la de-
...coasele mănărilor. Unul singur a luat vaporul și
...porțit-o pe Dunăre în sus. S'a dus și s'a oprit
...un sat de pe malul bătrânului fluviu. S'a dus
...s'a întors după patru ciasuri c'o garoafă în
...și cu ochii uzi de lacrimi. Hei, ce mână
...și frumoasă i-o așezase acolo. Și ce ochi
...întors cu duioșe înspre el, când a plecat.
...Dar ce să-i faci? Tinereță nu-i? Și apoi dacă
...oameni cari se înduioșează de cei desmo-
...de soartă și fac tot ce pot pentru ei, cine
...iară pe *singurul* care a plecat departe și s'a
...târziu c'o garoafă în piept? Să-i dăm și
...articulul ce-i al lui. *Coresp.*

Inimi curate.

— Fragmente de scrisori. —

Un sergent major român, mișcat de nenoro-
...ce-au îndurat frații din Bănat, a pornit și el
...colectă între soldații români și a adunat suma
...de 12 cor, pe care o trimite însoțită de urmă-
...sarele rânduri frumoase:

»Am gândit mult cum să punem și noi o
...cămădă la zidurile ce trebuie făcute cât mai
...când în locul ruinelor rămase pe urma potol-
...nului. Solda noastră în comparație cu greută-
...ce avem ale suporta este foarte mică, — vă
...găm deci a primi și puținul nostru spre îm-
...mărire sorții celor loviți de catastrofa ce s'a
...răsat peste pământul Bănatului.

Trimitem cu inimă curată averea noastră, cum
...ce evangelistul Marcu (Cap 12, vers 34): »Ba-
...văduvei au fost mai mult prețuit de Isus ca
...rgintul bogatului, căci aceea femeie și-au dat
...tată averea.«

Dorind ca învățăturile lui Marcu să le urmeze
...cât mai mulți, rămân...«

N'am șters nimic din scrisoare, n'am adăogat
...citic. O publicăm așa cum ni s'a trimis, acest
...semn de curată și înălțătoare dragoste de neam.

Un soldat, pe vremea alegerilor, comandat și
...el într'un cerc românesc, ne scrie:

»Doamne, Doamne, cât venin am adus dela
...legeri... Multe am putea să vă povestim, dar
...trebuie să rămânem muți. S'mțim cu toții ceea ce
...Dvoastră visați. V'am tălcui visurile, dar ne este
...lacătul pe mână și nu putem scrie «

Un biet țaran, prigonit de administrație, bat-
...porit de superiorii la cari s'a adresat, amărât
...de multele suferinți și nedreptăți, numai și nu-
...mai fiindcă a fost român, ni-se jeluște:

»Pentru pagubele ce mi-s'au făcut și călcările
...de legi, aș întreba Coroana să mă ierte de toate
...datorile cătră stat; să-i ierte pe cei 5 copii pe
...cari îi am la miliție, căci răbdând eu atâta fă-
...le lege și lipsă, nu se cade să fie ei în armata

ungurească. Și rog întreaga suflare românească
...cum aș putea să-l pul în armata României pe
...toți 5, căci cu toată osânda și batjocura ce am
...sufeit, pot sta cu el înaintea oricărui Rege. Și
...aș fi aplecat și eu la orice slujbă în statul ro-
...mân...«

Și ștrele aceste ni-le scrie ca »Articlu și răs-
...puns la articolul de fond dela 1 Iulie n.: »Ca să
...nu ajungă în mâni valahe.«

Intrunire de protestare contra ungu- rilor și grecilor.

— Corespondență particulară. —

Slatina (România), Iulie 1910.

Ca și în celelalte orașe ale țării, s'a găsit de
...cuvântă și la noi să se facă o întrunire de pro-
...testare contra sălbăteciilor făcute asupra fraților
...noștri de dincolo, la ultimile alegeri pentru scau-
...nele de deputați din Camera maghiară. Și în con-
...tra acțiunii de piraterie săvârșit asupra vaporului
...românesc »Traian« în portul Pireu, de către o
...bandă de greci.

Nu știu de cine se va fi luat inițiativa unei a-
...semeni întruniri, dar bărbăți ce au luat cuvântul,
...nu a avut cătuși de puțin darul de a face să fie
...înțeleși de populația slătineană. Cam ce rost ar
...avea această întrunire, pentru ce i-au chemat aci?
...S'au mulțumit cu citarea faptelor petrecute și în
...colu nici un pic de simț național. Mințile n'au
...fost de loc ținute într'o încordată atenție. N'a
...putut fi de loc entuziasmul și fiori ce îi i-a pro-
...dus cuvântările acolora dela Craiova. Aici par'că
...al fi fost în mijlocul unui popor de sălbateci,
...unde se străduiesc zădarnic să i facă să înțe-
...leagă asupra unui punct, câțiva mai curajoși,
...însă cari nici ei n'au tăria acela a graiului ce te
...înaltă. Cuvântările n'au avut, cred, nici un răs-
...net în inimile slătinenilor, ce par'că veniau la o
...netrăgere. N'au avut cătuși de puțin darul de a
...fost lipsite de simț național, de revolta acela
...sufletească contra unor neamuri cari te batjoco-
...resc pe propriul tău pământ. Același veșnică în-
...cezeală domnește și acuma ca și în trecut în noi
...și cari nu știu când va da Domnul să se scu-
...ture. Intrunirea a avut loc în localul berăriei co-
...operative »Indrumarea«. Au luat cuvântul repre-
...zentanți idelilor vechi, al oamenilor vechi. Din
...generația tinărilor nime nu s'a gândit să rostească
...ceva. De ce? N'ași putea spune.

Redeșteptați-vă tineri slătineni! O datorie ne
...cheamă, să împrăștiem vâul acesta întunecos
...ce ne acoperă ochii. O nouă viață ne trebuie să
...căutăm a creia în orașul nostru plin de patimi
...scârboase, să i regenerăm cu desăvârșire, apu-
...când drumul celei mai rodnice activități națio-
...nale, să i reabilităm în fața tuturor, în fața no-
...astră chiar. Și la întruniri de felul acestora să
...arătăm că și noi simțim românește și ne doare
...și pe noi o rană ce ar căpăta-o un frate de din-
...colo.

Să ne strângem cu toții la un loc, să muncim
...și să facem cât de grabnic să ia flință și la noi
...ca în toate orașele țării o secție a *Ligel*, ce
...poate că numai el îi va fi dat, să redeștepte pe
...toți acel ce locuiesc în orașul acesta din igno-
...ranța și patimile mârșave de cari sânt pătrunși.
...Veni-vor oare vremi mai bune, peste orașul no-
...stru?...

Slatina are multe societăți, însă pot zice, nici
...una din ele nu-și cunosc adevăratul lor rol pe
...care trebuie să i joace în viața culturală a unui
...oraș. Acelea cari promiteau să scuture întru
...câtva toropeala acestui biet oraș, fie din pricina
...primei dușmării ce li-au făcut politicienii intere-
...sați, fie din alte motive, astăzi, orică au pierit,
...orică lănjește și focul sacru al conducătorilor, își
...triemură ultima lor plîpăire. Avem societăți de
...binefacere, culturale, sport, însă ce dureros...
...nici una nu aduce vre-un folos acestui oropsit
...oraș. Să sperăm în vremuri mai bune că un
...vânt regenerativ va curăți ailerul viciat ce ne
...sufocă.

Intr'un articol viitor mă voi ocupa mai detaliat
...în privința vieții culturale a orașului Slatina.

Școala de fete din Arad.

Construcția întâmpină piedeci?

Arad, 14 Iulie.

Una din cele mai însemnate chestiuni
...culturale ale neamului nostru din Ungaria
...preocupă toată societatea românească din
...comitatul Aradului și o ține de doi ani de
...zile în continuă fierbere; e școala de fete
...din Arad. Sute de fete sânt crescute azi în
...școale străine, prin mănăstiri catolice a că-
...ror propagandă fanatiă le înstrăinează su-
...fletește; altele se pierd în școalele ungurești
...dela orașe, unde moralitatea dizolvantă a so-
...cietății jidano-maghiare aduce în atingere su-
...fletului lor tinăr primitiv de îndemnuri bune
...și rele de-o potrivă.

Instrăinarea societății românești din aceste
...locuri începe cu educația străină a fetelor
...noastre. Dacă dorim o schimbare radicală,
...trebuie prin urmare să începem reforma aici:
...educația femeii române trebuie incredin-
...țată școlii românești.

Femeile noastre s'au pătruns de impor-
...tanța problemei. Aceasta explică zelul și
...munca înfrigurată cu care au început co-
...lectele pentru școală.

Ca o floare învoaltă sădită și îngrijită cu
...scumpătate de mâni gingașe, astfel creștea
...în gândul lor școala nouă tot mai mare și
...mai frumoasă. Darul istoric al dlui Vasile
...Stroiescu a făcut ca ea să se apropie de
...realizare mai repede decât îndrăsniseră să
...creadă chiar femeile noastre. Imediat s'au
...făcut demersuri necesare pentru a se în-
...cepe cât mai curînd construcția noii școli.

În anul școlar 1911—12 școala
...ca să fie deschisă. Reuniunea s'a pus în înțe-
...legere cu consistoriul din Arad și în rândul
...întâi cu P. S. Sa episcopul I. I. Pap. Tra-
...tativele făgăduiau întâi o soluție repede
...și netedă. Bucuria femeilor noastre e ne-
...spusă, și mândre de succesul nebănuat al stă-
...ruințelor depuse, ele zugrăvesc în gândul lor
...palatul măreț ridicat de mâna lor gingașe
...dar neobosită.

Aflăm acuma cu surpriză că în clipa din
...urmă realizarea acestui proiect atât de im-
...portant întâmpină greutăți. Palatul ferme-
...cător al școlii e amenințat să se năru-
...iască înainte de a fi ridicat. Piedeca nu ar
...fi venind dela Reuniune care-i nerăbdătoare
...să-și vadă visul cu ochii.

Nu putem însă crede că cineva ar ținti
...în mod serios la zădărnicierea sau amânarea
...planului. Presupunem din toate părțile bu-
...năvoința necesară. Toată lumea, opinia pu-
...blică românească întreagă așteaptă asta, are
...dreptul să o ceară în mod imperios, căci
...cine ar îndrăzni să calce în picioare o floare
...invoaltă, înainte de a și deschide peta-
...lele?...

Iată mersul ședinții de azi a Reuniunii:

Azi la orele 12 a. m. Reuniunea a ținut o șe-
...dință. A prezidat dna Letiția Oncu, prezidentă,
...sumarul ședinții a fost luat de dna Marilina Bocu,
...secretară *ad hoc*.

Dna *prezidentă* declară că a convocat ședința
...spre a pune pe membre în curent cu mersul a-
...facerilor pentru realizarea școlii de fete. Aduce
...la cunoștința membrilor că proiectul de acord
...între Reuniune și Consistoriu a fost prezentat
...P. S. Sile episcopului prin d. Dr. N. Oncu, ca
...delegatul Reuniunii. Din partea S. P. S. Sa a
...alcătuit un nou proiect de acord pe care dele-
...gatul l-a primit ca, fiind acceptabil pentru Reu-
...niune. Părea că învoiala se face și toate vor
...găsi o soluție netedă. Mai tirziu însă consis-
...storul diecezan din Arad a ținut o ședință ple-
...nară în care afacerea s'a luat în discuție. Aici

nu s'a putut lua o hotărîre definitivă, ci o comisiune a fost însărcinată cu studiarea chestiunii și cu facerea unui proiect care se va prezenta într-o ședință viitoare. Despre toate aceste d. Oncu a prezentat un raport în scris și a cerut consistoriului ca să înmâneze Reuniunii hotărîrea sa în scris.

Doamna Bocu dă citire proiectului de acord al P. S. Sale, cum și raportul domnului Oncu.

S'a dat de asemenea citire duror scrisori ale domnului Vasile Stroescu în chestia numirii noii școli. Doamna prezidentă a rugat pe dl Stroescu să-și dea învoirea ca școala în viitor să poarte numele de Școala Vasile Stroescu. Dl Stroescu a răspuns prin două scrisori adresate una doamnei Oncu, alta Reuniunii, de următorul cuprins.

Davos Platz 11/24 Mai 1910.

D Sale Doamnei

Letiția Oncu, președinta »R. F. R. din A. și P. Arad.

Onorată Doamnă!

Săptămâna trecută am făcut o excursiune de vre-o câteva zile, și la întoarcere acasă am găsit scrisorile din Arad.

Vă mulțumesc din inimă, pentru urările și dezideratele D Voastre. Pot să Vă răspund numai aceea, ce am scris Reuniunii, adică că toată onoarea Vi se cuvine D-Voastră și numele cel mai potrivit, care trebuie să poarte viitoarea școală, este: »Școala superioară de fete a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie». Asta, după toată dreptatea, și tot odată va fi un stimulent pentru toate Reuniunile femeilor române — cu dragoste și devotare să lucreze la propășirea neamului nostru.

Vă doresc deplin succes în toate întreprinderile Reuniunii D-Voastre culturale și Vă rog, să binevoiți a primi asigurarea osebitel stime, ce Vă păstrez.

ss. Vasile Stroescu.

Davos Platz, 11/24 Mai 1910.

D-Sale Doamnei

»Reuniunii femeilor române din Arad și provincie

Arad.

Onorate Doamne!

Am primit scrisoarea Comitetului Reuniunii dela 16 Mai, cu deziderata exprimată de Doamnele Comitetului, ca viitoarea școală să poarte numele meu.

Vă mulțumesc, din suflet, pentru onoarea, ce mi o faceți, dar numirea n'o găsesc justă. Nu mă unesc, să răpesc dreapta numire, care se cuvine școlii, și anume: »Școala superioară de fete a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie»; ele au binemeritat acest nume: toată onoarea femeilor, care au idealuri în viață și luptă pentru îndeplinirea lor. D-Voastră ați stăruit, ați lucrat și ați adunat și încă aveți mult de lucru până să ajungeți la capătul dorit, pe care, din parte-mi, Vi-l doresc să fie încurând și strălucit. Așadar pe lucru, fără preget, Doamnele mele și spor să Vă deie Dumnezeu la această acțiune a D Voastre, și la cele multe în viitor!

Cu toată stima, Vă salut

ss. Vasile Stroescu.

Primind aceste scrisori prezidenta a răspuns domnului Stroescu, rugându-l să binevoiască a permite ca școala să se numească astfel: »Școala Vasile Stroescu a Reuniunii femeilor române din Arad». Domnul Stroescu a primit această numire.

Doamna prezidentă încheie explicațiile ce da membrilor spunând că în urma hotărîrii luate de onor. consistoriu Reuniunea se află într-o situație nevoioasă. Lumea așteaptă cu nerăbdare înfăptuirea școlii pe care Reuniunea a făgăduit-o pe anul viitor. După multele dăruiri și mai ales după darul domnului Stroescu amânarea construcției ar putea provoca impresie rea. Roagă deci Reuniunea să la hotărîrile necesare spre a duce planul la bun capăt.

În discuția ce s'a încins toate membrele au fost de acord că planul realizării grabnice nu trebuie părăsit și tratativele cu Consistoriul trebuie reluate. S'au auzit chiar păreri cari spuneau că dacă

școala nu s'ar putea realiza cu ajutorul Consistoriului, Reuniunea să continue colectele și să facă școala și fără ajutorul lui. Femele din Arad nu pierd curajul și sânt hotărîte a face școala acuma sau mai târziu, dar cu orice preț. Am văzut însuflețire și un zel nobil, demn de admirat.

D. Dr. Cornel Iancu, unul din consilierii Reuniunii propune ca d-na prezidentă să fie încredințată a relua firul tratativelor cu onor. Consistoriu și a face toate demersurile pentru o soluțiune liniștitoare spre mulțumirea tuturor.

Reuniunea primește.

În sfârșit d-na Marilina Bocu relevă că Reuniunea fiind obligată cu promisiunea de a nu întârzia ridicarea școlii, cere să se facă totul pentru realizarea acestui plan.

A mai vorbit d-na Ispravnic în același înțeles Discuția s'a încheiat cu dorința asta rostită de toate membrele.

La orele 12^{1/2}, d-na prezidentă ridică ședința.

Amintim pentru orientarea publicului că Reuniunea a făcut toate pregătirile necesare pentru începerea lucrărilor și deschiderea școlii în anul viitor. Planul clădirilor a fost făcut de arhitectul Tabakovici din Arad și are și aprobarea d-lui Rozvan inginerul dlecezel Aradului.

Trebuie să amintim deosebit fațada palatului schițată în stil românesc de d. Ion Ernest din Sinaia, arhitectul curții regale române. E o operă de artă prin frumusețea lui originală românească. O fațadă monumentală, lată de vre-o 60 de metri cu două caturi. La mijloc și de două părți ea e proeminentă. Fereștrile și întreaga decorațiune sânt în stilul românesc asemănător cu palatul în ternele dela Expoziția națională din anul 1906. Intrarea dela poartă e boltită și constituie una din originalitățile clădirii.

Palatul va fi una din frumusețile arhitecturale a românilor din Arad și nădăjduim că cu toate greutatele îl vom vedea peste un an ca una din mândriile noastre și gloria femeilor române din Arad.

Tisza și naționalitățile.

De Dr. Jászai Oszkár.

Constat întâi de toate că în fond contele Tisza n'a spus nimic nou. Contele Tisza e prototipul oligarhului șovin și reacționar și privește chestiunea de naționalitate din punctul de vedere al dreptului constituțional și al intereselor de clasă ale boierimii. Teza, că unitatea națională a statului ungar e totodată și garanția de existență a statelor din Balcani, e greșită. Slovaci, de pildă, n'au frați de sânge în Balcani. Contele Tisza judecă chestiunea de naționalitate unilateral, deoarece el combate numai credințele păturii intelectuale a nemaghiarilor, cari urmează pe așa numiții »agitatori», cu totul din alte motive decât din motivele invocate de Tisza. Acești agitatori »fără suflet», când mobilizează masele popoarelor nemaghiare împotriva noastră, nu agită cu mărirea României ori a Serbiei, ci cu argumente cu totul de altă natură. Iată vre-o câteva din aceste argumente: Legea de naționalitate, această lege luminată a lui Deák și Eötvös, nu s'a pus în aplicare, ci ținuturile naționaliste sânt date pradă boierimii de toată categoria din comitate. Autonomia comitatensă și comunală există numai pe hârtie și nu există o singură comună în țară care și-ar putea alege funcționarii împotriva voinței autocrate a domnilor din comitate. Subprefecții sânt stăpâni absoluți peste viața și moartea populației de pe sate. Ei cer ca poporul să-și aleagă reprezentanții nu din sânul său, ci dintre rudele lor.

Clasa funcționarilor administrativi nu simte apol pentru aceste popoare decât un dispreț fără margini și le silește să urmeze o politică contrară intereselor lor naționale. Cu maghiarizarea

în școale, dusă la extrem, fac cu nemulțumirea popoului să-și învețe limba sa proprie (hungară) les, că nu poate învăța nici unguerește. Acesta are drept urmare tâmpirea popoarelor nemaghiare dela periferii. În felul acesta se crează teren foarte fertil pentru tot soiul de oportunist și abuzuri.

Acestea și multe asemănătoare cu acestea sânt argumentele ce se pot găsi și citi în scrierile vorbirilor agitatorilor, despre mărirea națională a României, Serbiei ori a Boemiei, nu se găsesc însă nici urmă. S'au dat se găsește, numai în scrierile generației vechi. Chestiunea de naționalitate, care odinioară făcea parte din conștiința mișcărilor romantice din anii 40, azi a devenit o latură a chestiunii sociale.

Căci — continuă d. Jászai — condiția socială a oricărei pretenții economice, a oricăror lupte sociale, e azi un minimum de cultură: »școala bună»; un minimum de educație administrativă: »funcționarul cinstit și curat»; un minimum de existență politică: »dreptul de vot universal».

Acestea formează rădăcinile cele mai adânci ale chestiunii de naționalitate și contele Tisza n'are nici măcar habar de existența lor. Căci el n'ar fi invocat drept pildă de comitate unele liste exemplare Bihorul și Maramurușul, unde două pete de rușine ale ungurimii culturale, două comitate în cari starea de mizerie și inculturațării maselor e atât de mare încât ar îngrozi pe orice om cu sentimente umane. Da, unde poporul a degenerat la o stare atât de animalică, unde nu sânt agitatori naționaliști, pentru că poporul nu mai are în afară de mămăligă și rachiu alte exigențe de trai.

Cel ce vede problema într-o lumină atât de falsă, bine-înțeles că va recomanda numai medicamente false, întocmai ca acel medic rău, care vindecă simptomele și nu cauza adevărată a boalei.

Cum adică? Chestiunea de naționalitate trebuie rezolvită într-adevăr cu înțepirea pedepsei la agitație? Practica Székely Vavrik, practica acesta umană, care s'a învrednicit de admirația tuturor bunilor oameni, n'ar fi decât o fantasmagorie anticonstituțională? Datu-și-a contele Tisza seamă de ceace dorește, când vrea să își răspândească până și sistemul coalitionist, care începând din 1906 și până la 1908, a osândit pe inculțimarii în 226 de procese de agitație, la 181 de ani de luni și 6 zile închisoare și le-a costat 89.087 coroane pedepse în bani?

Și, îndeosebi, datu-și-a contele Tisza seamă de ce a dorit când a urgit complectarea organizației polițiale pentru politica de naționalitate? Aceasta nu e decât planul statului polițial rus și prusiac, care, aduimecând mereu conspirații, a împlins în brațele mizeriei și nenorocirii multă familii polone, finlandeze și daneze, pe baza denunțurilor clandestine și mincinoase ale unor spioni ai poliției.

Ca în afară de proiectele aceste pozitive, contele Tisza mai face și vre-o câteva observații lipsite de siguranță despre »politica călării pe bățături», politică practică adeseori în mod neprecugetat împotriva naționalităților: să ameliorează aproape întru nimic modul lui de a vedea rigid, îngust și antiliberal. Așisderea, e o pretenție zadarnică, a cere ca naționalitățile să organizeze partide politice. Unde nu există o opesiune națională, acolo nu există nici partide naționaliste, — precum în Statele-Unite, Belgia și Svițera. Pretulindem însă, unde nu există o democrație politică adevărată: sfășierile naționale liste ajung să fie tocmai centrul vieții politice. Iar acest rău are un singur medicament: liberalismul, democrația, tămăduirea în mod cinstit a boalelor sociale ale popoului.

Stabilind acest adevăr, nu putem să citim fără durere vorbirea acestui bărbat de stat de masele. Ea e cu adevărat piatra de demarcațiune pe panta jalnică de degenerare a liberalismului ungar. Popoșii și citiți după vorbirea contelui Tisza scrierile și vorbirile referitoare ale lui Székely, Eötvös și Deák. Acelea sânt moderne până și lu ziua de azi, după mai bine de-un jumătate de veac resfrâng un simț social și au un orizont foarte larg.

Principiul lor fundamental este adevărul și

intereselor. Ce păcat că deputatul a uitat învățămintele cele mai prețioase ale publicisticii ungurești mari de odă: »Világ«.

Discursul dlui Dr. T. Mihali

rostit în ședința de Luni a Camerii.

Discursul nostru de Luni dasem un rezumat mai energic al discursului rostit de președintele clujean parlamentar al deputaților naționaliști. Discursul acesta îl publicăm numai azi ca să-l poată citi și

Dr. T. Mihali: Onorată Cameră! Din încrederea partidului naționalist îmi iau voie să vorbesc și să prezint un proiect de răspuns la meșajul deosebit, fiindcă dintre cele prezentate nici unul nu corespunde pe de-a întregul punctului de vedere. Înainte de aceasta însă trebuie constatat cu durere că partidul naționalităților din Camera într'un număr foarte redus de alegători din urmă. Cauza acestui fapt nu se poate căuta în împrejurarea că popoarele nemaghiare și-ar fi pierdut încrederea în deputații naționaliști, ci în aceea că în decursul alegerilor partidul a dezvoltat cea mai mare teroare față de deputații naționaliști. Recunoaștem că a procedut în mod terorist și față de celelalte partide naționalități, dar ceace a făcut față de partidul naționalităților nu mai are păreche. Aceasta o dovedește și împrejurarea că poporul românesc, care are trei milioane de suflete a putut trimite în Camera numai cinci deputați, pe când numărul membrilor noștri este de opt, prin urmare alegerea acestor cinci deputați a costat jertfa alor opt membri.

Președintele (sună): Vă rog, domnule deputat, să binevoiți a trece în vr'o bancă mai aproape de mine, căci n'aud nici eu, nici stenograful.

Dr. T. Mihali (după ce a trecut spre centru): Partidul naționalităților și-a precizat politica și liniștea sa și cu ocazia deschiderii celorlalte sesiuni parlamentare în proiecte de răspuns la meșajul de la partea. Lucrul acesta îl facem și acum, și cu toate că am ajuns mai puțin în Camera — dar că ne menținem atitudinea de până acum. Căci domnilor, care este scopul partidului naționalităților? Scopul lui este să asigure dezvoltarea culturală și economică a popoarelor nemaghiare din țara aceasta, și să asigure validitatea politică până la hotarele pe care le pretind membrul și importanța politică și economică a naționalităților.

Domnilor! Partidul naționalist are, în ceace privește chestia votului universal, acelaș punct de vedere pe care l-a avut în trecut, și declarăm că nu ne putem închipui rezolvirea crizei parlamentare, care durează de zece ani de zile, decât prin înțelegerea în lege a sufragiului universal și adevărat democrat. Pe noi ne liniștește în parte declarația din meșaj care spune că crearea noii legi electorale pe baza votului universal face parte și azi din șirul problemelor care nu se mai pot amâna, dar nu ne liniștește declarația guvernului, care nu prezintă votul universal ca având să fie totodată și secret, egal și după comune. Pentru aceea, credincioși punctului nostru de vedere, noi vom pretinde și în viitor introducerea sufragiului universal, secret, egal și după comune.

Domnilor! Pe noi ne-a atins durerea împrejurarea că, deși în meșaj s'a amintit aranjarea chestiei croate, chestia naționalităților din țară n'a fost pomenită cu nici un cuvânt (Strigăte în dreapta: Nu există chestie a naționalităților!). Relativ la rezolvirea chestiei naționalităților, și este tot atât de importantă, ca și introducerea sufragiului universal. Există gravaminele, plânsetele, naționalităților iar chestia naționalităților nu numai că nu este rezolvită, dar a fost și mai mult încurcată de guvernele de până acum. Relativ la rezolvirea chestiei naționalităților s'au luat dispoziții de legislativa din 1868 și lor s'au asigurat oarecare egală îndreptățire prin § XLIV, îndeosebi ceea ce privește întrebarea limbii și dezvoltarea lor culturală. Dar cine citește azi § XLIV din 1868 și-i aseamănă cuprinsul cu starea de fapt a lucrurilor, se poate convinge că nici un paragraf, nici o s'ovă a legii naționalităților nu este în vigoare. Guvernele cari au venit după alcătuirea legii au luat dispoziții

de-adeptul opuse ei, fie prin ordinații, și astfel putem afirma cu siguranță că azi legea naționalităților s'a scos cu desăvârșire din șirul legilor aplicate.

Domnilor, noi contribuim bucuros cu munca și cu facultățile noastre sufletești la consolidarea stărilor nefaste din țară, și îndeosebi la aceea ca să se pună odată sfârșit crizei politice. Căci în zadar ne legănăm în iluzia că alegerile recente ar fi rezolvit criza politică. Părerea noastră este că criza politică parlamentară s'a amânat numai, fiindcă numai atunci va fi rezolvită definitiv, când se va putea întruni un parlament care se bucură de încrederea alegătorilor și exprimă voința lor adevărată. Și, să mă ierte domni din majoritate dacă sânt sincer și le spun că părerea mea despre actuala majoritate a guvernului este alta decât a dumnealor (strigăte în stânga: Adevărat, așa-i!), pentru că partidul guvernului nu și datorește încrederea alegătorilor reușita, ci — onoare excepțiilor! — în cea mai mare parte și o datorește brutalităților și corupției. (Contraziceri în dreapta: Dar teroarea?).

Da, teroare au făcut — autoritățile administrative, în fiecare ținut după alt sistem. S'ar putea spune că au întrebuitat sistemul unei anumite gradații. Au început cu promisiunile antilegale, făcute de funcționari în adunările publice, unde amăgeau cu avantajii comitatele, comunele și pe alegători, numai să voteze cu candidații guvernului. (Adevărat! Așa-i! în stânga, în dreapta mișcare). Când și-au nu ajuns scopul cu acestea, au recurs la amenințări, și dacă s'au dovedit și acestea neîndestulătoare, s'au pus pe mituire, pe corupții, pe mănăcări și băuturi, și trebuie să constatăm cu durere sinceră c'au fost comune în cari dela începutul campaniei electorale până la alegeri nu ai putut întâlni un singur om treaz. (Așa-i, adevărat! în stânga, șgomot în dreapta). Procedurile acestea se contrazic cu morala publică și cu omul se scandalizează, când vede că chiar autoritățile comit astfel de transgresiuni contra moralei publice. (Așa-i, adevărat! în stânga. Strigăte: Ne mai auzit!).

Un glas (din centru): Arătați-i la Curie!

Dr. T. Mihali: I-am arătat (șgomot în centru, președintele sună), și cred că pe baza dovezilor aduse și a celor cari vor mai urma, domni deputați se vor convinge că de fapt sau petrecut lucrurile pe cari le-am spus eu. Căci dacă n'ar fi fost așa de mare corupția camera aceasta ar avea cu totul altă înfățișare. (Așa-i, adevărat! în stânga).

Cu durere constantă și noi, naționaliști, că în compoziția ei de azi, camera nu este expresia adevărate voinți a popoarelor, a locuitorilor țării, și pentru aceea nici nu o credem capabilă de o muncă salutară, întinsă și trainică.

O problemă foarte mare și foarte frumoasă are cu toate acestea, și actuala majoritate; prin care — dacă va împlini-o — va îndatora pe oricare patriot. (S'auzim!). Adevărată chemare a majorității acesteia este că, după dorința exprimată în meșajul de tron, să prezinte în cel mai scurt timp proiectul despre votul universal, egal, secret și după comune. (Șgomot. Contraziceri și strigăte; Unde-ai celit asta? În meșaj nu se spune așa!).

Cealaltă problemă a majorității este ca să prezinte un proiect de lege despre asigurarea libertăților publice și individuale. (Aprobări furtunoase în stânga).

Gh. Szmrecsányi: Despre asigurarea dreptului de liberă întrunire!

Dr. T. Mihali: Pentru-că, domnilor, care este scopul de căpetenie al unui stat modern? Acela ca să asigure tuturor cetățenilor libertățile individuale și publice. (Aprobări în stânga). Vedem cu durere, că noi stăm foarte rău în privința aceasta, fiindcă libertățile publice, îndeosebi dreptul de asociație și de întrunire, nici până azi nu sânt asigurate prin lege, și deci autoritățile administrative iau dispoziții după concepția lor în fiecare ținut altfel. Ici nu îngăduie să se țină adunările anunțate, colo le îngăduie și apoi le disolvă cu'n cuvânt cu procedurile lor relativ în dreptul de întrunire ne compromit statul în fața străinătății.

Dar, domnilor la noi nu sânt asigurate, și guvernul va trebui să se îngrijească de aceasta, nu sânt asigurate nici libertatea cuvântului și libertatea presei. (Înteruperi din dreapta: Da cum să nu?) Se poate că pentru d'voastră să fie asi-

gurate, dar nouă, naționalităților, nu ne sânt asigurate, și trebuie să vedem că nici guvernul acesta n'a făcut nimic în direcția aceasta, — deși s'ar putea admite că încă n'a avut timp să facă ceva.

O dovadă strălucită despre situația noastră este faptul că reprezentanții presei naționaliste stau și azi în temnițele statului cu toate că dacă guvernul s'a convins despre nedreptatea și lipsa de echitate cu țări au fost osândiți, ar fi avut dreptul și puterea să-l l-bereze, și aceasta ar fi fost și ar fi cel dintâi pas către bunăînțelegere dintre naționalități și ungurime. (Aprobări la naționaliști. Mișcare în stânga). Eu aș dori să fie așa.

Partidul naționalităților și-a validat programul și dorințele și în camerele din trecut până la punctul în care sânt în deplină consonanță cu interesele țării, ale dinastiei și monarhiei. Peste granița aceasta n'am trecut nici odată, și nu vom trece nici în viitor. Noi am înșirat atât în memorandum cât și în proiectul de răspuns la meșaj, acele neajunsuri cari se pot îndrepta pe cale dreaptă și echitabilă a căror sanare se așteaptă în virtutea drepturilor umane, și fără de asigurarea prin instituții publice a acestei sanări va fi foarte greu cu puțință consolidarea și pacea statului.

Nu vreau să abuzez de răbdarea d-voastră, nici să dezvolt mai departe chestia naționalităților, dar în să mai amintesc că gravaminele naționalităților se pot clasa în modul următor: gravamine de limbă, respective culturale și gravamine economice și personale.

Gravaminele culturale s'ar putea sana foarte ușor prin aplicarea articolului de lege XLIV din 1868. Aceasta e neapărat de lipsă nu numai pentru că să ne valideze în sfârșit și drepturile asigurate prin lege ale naționalităților ci și fiindcă naționalitățile numai cu mari greutate își pot valida drepturile pe terenul administrației și al justiției. Căci slujbașii respectivi nu înțeleg limba acestor cetățeni și până azi este în practică așa zisul sistem de tălmăciu, în care rolul de tălmăciu îl joacă de obicei servitorul de cancelarie sau pandurul. Vă puteți închipui cum ce fel de dreptate se face cetățeanului nemaghiar, când, pentru a putea fi înțeles, este nevoit de astfel de tălmăci.

Domnilor! Astăzi este atât de puternică conștiința națională a naționalităților și alipirea din toată inima către limba și datinile lor naționale încât politica năzuințelor de a contopi naționalitățile cu ungurimea este o politică învechită, moartă. Că a existat politica aceasta de contopire, se dovedește prin procedura și ordinațiunile guvernelor de până acum. (Așa-i, adevărat! la naționaliști, contraziceri în dreapta). De geaba ați nega, căci fiecare faptă a guvernelor de până azi o dovedește. (Mișcare în stânga. S'auzim!). Da, noi voim să învățăm ungurește, și dacă guvernul ar aplica procedura facultativă, învățarea limbii ungurești în tot cazul s'ar face cu mai mult succes, pentru că acela, cari au nevoie de ea, o și învață. Dar vă întreb eu, domnilor, învăța-va ungurește poporul românesc, slovăcesc sau sârbesc, care trăiește despărțit de ungurime, învăța-va toți aceștia ungurește numai pentru că li s'ilesc în școală să și bată capul cu câteva vorbe ungurești? (Mișcare în stânga).

Dar să învățăm și noi ceva! Învățăm în școală nemțește, grecește și latinește și cât de puțin ne alegem din toate, dacă n'avem prilejul se întrebuițăm în viață limbele acestea! Noi voim pentru naționalități instrucția în limba lor maternă, ceace nu înseamnă că luăm atitudine contra limbii ungurești. Doar știe că cultura adevărată nu este cu puțință decât în limba proprie, cu deosebire pentru țărănul care n'are ocazia să și însușească și altă limbă.

Țărănul nu protestează contra introducerii cu sila în școli a limbii ungurești, pentru aceea că ar avea antipatie față de ea, ci fiindcă în timpul pe care îl cheltuește în învățarea câtorva cuvinte ungurești nu și poate câștiga alte cunoștințe trebuincioase, așa dar el protestează din punct de vedere pur pedagogic și dacă ar dispărea acest punct de vedere de sigur că s'ar bucura când ar putea învăța limba ungurească.

Guvernul tratează vitreg naționalitățile, nu numai întrucât nu execută legea existentă... (șgomot).

Președ. (sună): Vă rog liniște.

Dr. T. Mihali... ci întru cât nu creiază legi

noul care să saneze gravaminele naționalităților, ci numai legi cari îi asiguă puterea. Naționalitățile au fost acuzate că gravitează în afară. Eu citez istoria. Să mi se arate în istorie o singură dată, care dovedește că vre-un român, vre-un slovac, sau vre-un sârb ar fi cerut ajutor din străini sau că ar fi chemat în țară pe dușmani. Dacă îmi arată cineva un astfel de fapt istoric mă plec înaintea lui. Dar până când nu se va putea adevăra aceasta, protestez contra menținerii acestei acuze în contra noastră. Guvernele de mai înainte, nu ne-au adus numai acuza aceasta ci și pe aceea că noi am fi năimiții Vienei. Sânt compatibile aceste două acuze în aceiași vreme: gravitatea în afară și gravitatea în spre Viena? (Sgomot. Președintele sună).

Aceste două afirmații se explic.

Noi ne-am purtat cu cea mai mare loialitate, față de Regele încoronat și față de dinastie, noi dorim ca să se restabilească buna înțelegere între Rege și toate naționalitățile țării, și sânt convins că activitate pentru consolidarea țării numai așa este cu putință, dacă se iau în considerare interesele popoarelor țării și interesele dinastiei.

Un glas (din dreapta): Frumoase vorbe!

Dr. T. Mihali: Foarte frumoase, dle deputat, și dacă ele s'ar realiza, ar avea țara noastră o înfățișare foarte frumoasă. Cheia rezolvirii chestiei naționalităților a fost, este și va fi totdeauna în mâna puterii de stat. Dar până când puterea statului nu va găsi calea ca s'o rezolve cinstit, cuminte și cu dreptate, — este firesc că partea mai puțin tare să nu poată face nimic în direcția aceasta, să și precisesse cel mult punctul său de vedere și să se apere de acuzele aduse contra ei.

De fapt, oricare cale am alege noi, totdeauna ne spun că sântem trădători de patrie, unii ne zic să ne contopim cu'n oarecare partid unguresc și totuși când o face careva îl numesc iarăși trădător de patrie (sgomot)

Dovedește aceasta în mod strălucit, cazul celor frați sârbi, cari au intrat în partidul lui Justi, și când între sârbi a rămas în partidul naționalităților, Polit adeptul direcției liberale, au zis și despre el că-i trădător de patrie (Sgomot).

Dr. T. Mihali: Dar viața ne arată că totul altceva. Sânt și în părțile ardelenne comune, în care ungurii și românii trăiesc în pace, în cea mai bună înțelegere, afirmă că nu noi conducătorii sântem agitatori, ci autoritățile administrative, slujbașii, fiindcă fără a avea fapte concrete nu se poate agita. (Strigăte din stânga: Aici are multă dreptate).

Degeaba ne acuzați că în străinătate agităm împotriva ungușimii. Astăzi presa străină și savanții străini sânt atât de prevăzători când e vorba să judece chestia aceasta...

Un glas (din stânga extremă): Am văzut.

Dr. T. Mihali:... încât merg în persoană ca să se convingă de starea lucrurilor. Dar vai acum de curind s'a întâmplat că decarece un străin a stat și s'a odihnit câteva ore în casa unui alegător slovac, autoritățile administrative au pedepsit pe respectivul slovac cu 100 cor., amendă pentru transgresiune. (Zgomot).

Domnilor, pe noi oarecum ne liniștește declarația guvernului că dorește să reformeze administrația, așa ca ea să corespundă necesităților unui stat modern. În ciclul trecut noi am dorit să se rezolve chestia aceasta și am prețins ca să se ia dispoziție prin ordinațiuni pentru încetarea abuzurilor administrative. Nu știm ce plan are guvernul în privința aceasta. Dar dacă guvernul șterge instituția virilismului și reformează chestia de candidare, se poate aranja chestia administrației astfel ca funcționarii administrativi să fie independenți, asemenea judecătorilor, să nu aibă dependența de nici un partid politic, fiindcă îndată ce funcționarii depind de oarecare partid, este exclusă posibilitatea ca ei să purcedă cu dreptate, juste și echitate. Căci viața popoarelor noastre se desfășoară întreagă în fața slujbașilor administrativi întrucât ei iau astăzi parte la toate acțiunile vieții, dela naștere până la moarte.

Dânșii asistă la adunări, dânșii sânt acei, cari dictează pedepse, în toate cazurile de transgresiuni și până când funcționarii administrației nu vor fi independenți de toate partidele politice, ținând seamă de situația lor nici nu li-se poate cere ca să procedeze după dreptate și echitate.

Mai cu seamă pe terenul economic noi nu putem să progresăm și să ne dezvoltăm așa după cum am dori și dupăcum ar fi cu putință dacă slujbașii administrației ar fi independenți și dacă aceștia fiind de acord cu toți intelectualii fără deosebire de partid și-ar da silința să lucreze pentru binele poporului mai cu seamă pe terenul economic.

Ce e cu chestia băncii? (Mișcare în dreapta. Voci: Băncile românești!) Și acele s'au dezvoltat în urma necesității, fiindcă ni-se denega creditul de care aveam nevoie, a trebuit să ne însoțim. Dar la băncile noastre nu se face agitație (Voci: vom produce dovezi). Nu ne speriam de dovezile d-voastră! Banul n'are naționalitate. (Președintele sună clopoțelul). Și băncile noastre sânt organizate așa fel, că nu cenzurează pe nimeni după naționalitate, ci după creditul ce li-se poate acorda.

În proiectul de răspuns al guvernului se aduce vorba despre regularea chestiei colonizării. Chestia aceasta are o importanță mare, pentru că dacă se va conduce și în viitor tot în felul cum s'a condus în trecut, va deveni un atentat contra stării materiale a naționalităților. Căci mai ales în părțile ardelenne abia este câte un sat, în care proprietarii țărani, pe lângă pământul lor să nu mai aibă nevoie și de alt pământ și să nu caute a lua cu arendă. Durere poporul nostru este tot atât de flămând după pământ, dupăcum a spus colegul deputat Ștefan Szabó în ședința trecută despre poporul maghiar.

Dar dacă se vor aduce coloni importate, atunci țărănilor din partea locului li-se ia puțința de a căpăta pământ cu arenda, iară de altă parte nici coloni importanți nu izbutesc, fiindcă nu cunosc împrejurările locale și poate nici clima nu le priște. În consecință punctul nostru de vedere în această chestie este, ca să se facă colonizări și să se cumpere pământuri pentru acest scop, dar pământul cumpărat să se împartă în primul rând celor din partea locului, și numai când de aceștia nu se vor afla destul, să se mai aducă și coloni din alte părți.

Mizeriile, pe cari colegul Ștefan Szabó le-a înșirat atât de convingător, se află întocmai și la naționalități, dar răul nu este numai din pricina, că sânt mari dările, ci și din pricină că autoritățile administrative în cazuri de transgresiuni agronomice, silvanale sau de altă natură, dau pedepse prea mari și pedepsele le încasează printr-o procedură din cele mai necruțătoare astfel, că poporul este împins spre emigrare. Ar fi una dintre datorile cele mai frumoase ale guvernului a se îngriji de bunăstarea poporului, ca să nu emigreze; pentru că de și astăzi nu simțim vre-un neajuns mai mare din cauză aceasta, cu timpul forțele țării vor scădea într'un mod simțitor în urma emigrărilor.

Constat cu toate cele expuse de colegul Ștefan Szabó în chestia aceasta și mă bucur că se află și dintre maghiari cine să pledeze pentru poporul maghiar. Păcat că nu s'a aflat și mai demult, căci oricum, tot numai maghiarii pot cunoaște mai bine trebuințele și dorințele poporului maghiar (Zgomot) Clasa domnilor este cu mult mai comodă, decât să se coboare până la popor și să se dimită a se ocupa de starea poporului. (Contestări). Noi știm din experiențe, că stăpânii castelelor nu prea cunosc mizeria ce este în colibă, căci dacă ar cunoaște o, nu putem presupune că nu s'ar ocupa de aceasta. Nu vreau să agit contra clasei domnilor. Fie are clasă își are chemarea ei, și fiecare clasă este de valoare pentru țară.

Ași dori numai să egalez contrastele și așa vrea ca în ținuturile în cari poporul, fie român fie maghiar, are nevoie de pământ, marii proprietari

să fie atât de marțimoși ca să parcedă la proprietățile lor și pe seama poporului, de proprietarii să și asigure și pe altă cale ceea ce le-ar avea din pământ. Aceasta nu înseamnă împărțirea proprietăților, pentru că eu respectez proprietatea și nici nu pretind să i-se dea ce pe bani, pe lângă o garanță din partea statului și cu amortizare corespunzătoare.

Asupra unui lucru nu pot să mă unesc cu colegul Ștefan Szabó. Vorbind despre un universal dsa a spus, că de vreme ce am în ținuturile locuite de naționalități, și mai cu seamă în Transilvania rolul conducător al maghiarilor ar fi periclitat, ar crede de bine, că cercurile electorale să se împartă astfel, ca pe când în ținuturile ungurești vor fi numai de alegători înir'nn cerc, în ținuturile naționalităților cercurile să se formeze din câte câte alegători. Mie îmi pare că pe stimatul coleg l-am luat gura pe dinainte. Eu l-am celtit vorbirea ca luare aminte și îmi aduc în minte că cineva în înțirerupt strigând: »Transilvania«. De curând acesta »Transilvania« se va fi spriat colegul Ștefan Szabó, căci s'a obicnuit a se prezenta Transilvania într'un astfel de colorit ca și dincolo, în fiecare zi și dimineața și la amiază și seara s'ar obicnui a se mânca câte un unguș. Stimatul meu coleg ar putea să se încredințeze în Transilvania, că acolo maghiarii și nemaghiarii trăiesc în pace și în bună înțelegere una cu alții.

Mai amintesc, că în ce privește rezolvirea problemelor situației actuale o parte a presii maghiare și anume presa democrată s'a întors spre o direcție foarte corectă, dându-și silința să facă să dispară contrastele provocate în mod forțat prin sistemele de guvernare și prin vânătorii după putere. Pentru că să-l liniștesc pe colegul Ștefan Szabó îmi voi lua libertatea de a ceti din revista »Huszadik Század« din Septembrie 1917 o, apreciere a stărilor actuale din Transilvania.

DI Mihali citește câteva pasagi din critica revistei numite, care reduce la adevărata lor valoare »studiile« d-lui Paul Farkas Wolner și »concluziile« acelor studii, că chestiunea românilor ar fi numai opera câiorva agitatori fără suferențe, »cari supt masca aceasta își jăfuesc marja proprie și o exploatează și politicește!«

Criticul revistei »Huszadik Század« află exagerate colorile, în cari sânt prezințați advocații și directorii de bancă români, ca despoietorii poporului, admite că vor fi și tipuri deosebite, dar zice că aceste tipuri nu sânt o specialitate a societății românești, de vreme ce se află în domnia și în ținuturile curat ungurești. Criticul regretă că, d. Farkas n'are nici un cuvânt contra administrației asiatiche, contra alegerilor necute, contra învăță nântului care nici nu maghiarizează, nici nu instruește. Arată apoi, că și chestia naționalităților întocmai ca și chestia socială este o mișcare istorică universală izvorită din antecedentele istorice și din stările economice politice și este o nebulie a se atribui astfel de mișcări unor motive de interese egoiste din partea conducătorilor. Interese de pâine, de alcaș, de a câștiga mandate etc. s'au agățat în toată vremea de toate mișcările istoriei universale. Dar sociologia trebuie să fie capabilă de a deosebi curentele mari de interese mici, cari se agăț de acele curente pentru a putea merge înainte. Criticul mai spune, că n'a aflat în sfatul poporului român nici ura împotriva maghiarilor, de care vorbește Farkas.

Consimte cu Farkas în punctul, că mobilul agitației naționaliste trebuie să se caute în mizeria culturală și economică; dar nu-i dă dreptate față de afirmația, că această mizerie ar provoca o clasă mijlocie a naționalităților. Și clasa mijlocie a naționalităților — compusă din preoți și intelectuali — este oprimată, scoasă din viața comitatensă, din slujbele statului, din întocmire economică și ca atare este predestinată o clasă de-

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentru că dela **Székely și Réti**

se capătă **garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor** și constă din **2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de 360 coroane.**

Tot aceeași cu toalete în 3 părți 400 coroane.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conform tocmelii separate, în oricare parte a Ardealului. Iprovință la dorință prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mustre și servim cu prospecte și cu desene. - Să fim atenți la firma.

Aceasta împrejurare nu o atribuie casei mijlocii a naționalităților; dar în înțelegere de ce advocații și bancherii fie chiar și aceia, cari despoaie poporul, și români tot atât de convinși, după de mari ungurii șovinisti demagogii maghiari — directori de bancă sau orice — cari trăiesc de pe pielea poporului sau să (în de mari unguri bărbații de stat) duc pe săcui la ruină.

Înțeleg, că luptele dintre naționalitățile necesită și că o împăcare în direcția istorice și raționale nu se realiza decât cu multă trudă. Admite, că mult a se cere dela reprezentanții poporului ungurești să se puie numai pe o bază atât de puțin populară. Dar ca să mult lăudat l'ar putea cere ca să armescă armele calumniind intențiile și moturile ce o poartă contrarii.

În această război cu calomniatorii luptelor naționale d. Dr. Teodor Mihall declară că naționalitățile nu se poate identifica cu proiectele de răspuns la mesajele de celelalte partide și prezintă în numele partidului presidat de d. sa un nou proiect de răspuns, pe care îl celește.

Textul proiectului l-am publicat în numărul 1 al ziarului nostru.

Ungur despre discursul lui Tisza.

— Ședința de Joi a Camerii. —

În ședința de azi a camerei, un deputat Kelemen Samu, luând cuvântul în discuția la adresă, a avut curajul să mărturisască, în chestia naționalităților câteva lucruri juste.

Înținem înainte de toate declarația lui Kelemen prin deputații naționaliști se pot negocia tratative cu naționalitățile.

Lucru ciudat, deputatul ungur n'a fost în discuția din parlament!

Azi și-a prezentat proiectul de răspuns la proiectul de tron și baronul Bánffy — în numele partidului nou!

Despre ședință am primit următorul raport:

În ședința aprobației sumarului ședinței trecute, comisiile alese ieri prestează jurământul și se ocupă de regulamentul intern. Se intră în ordinea de zi.

Dr. János (48-ist) polemizează cu discursul contele Tisza la Dobrișin și cu discursul rostit ieri de guvernamentul Dr. Várady și răspunde. Combate guvernul și primește adresa justițiarilor.

Giesswein Sándor (creștin-social) apără guvernul social. Nu e mulțumit cu programul guvernamental, nefiind destul de radical. Analizează programul amănunțit și arată că este înțeles pe un liberalism fals. *Se declară în favoarea votului universal, egal și secret, pentru că numai acesta poate să pună capăt multelor voturi electorale.* Primește adresa partidului po-

Contra lui Tisza.

Kelemen Samu (justihist) răspunde la discursul de ieri al contelui Tisza și se ocupă cu chestia naționalităților. Discursul de ieri al contele Tisza a fost îndreptat împotriva politicii de naționalități a coaliției și, în același timp, împotriva unui membru al cabinetului, de care pe lângă el despart vederi diametral opuse. (Sgomot).

Guvernul începe o acțiune pacifcă cu naționalitățile, pe când contele Tisza cere în același timp măsuri politice și noi procese de presă, cu cari însă chestia naționalităților nu poate fi rezolvită. *Namărul proceselor pornite împotriva naționalităților e atât de mare, încât pe acest teren sântem fără pereche în Europa.* (Aprobări vli în stânga și în centru). În acești 3 ani din urmă, s'au pornit împotriva lor 648 procese de agitație, adică tot a doua zi un nou proces (Sgomot). Dintre aceste procese 349 au fost sistate.

Contele Tisza face lucru zadarnic când se adresează la prelații români și alți conducători neacreditați, pentru că noi în rândul întâi trebuie să începem tratativele cu deputații naționaliști. (Aprobări vli la naționaliști).

Oratorul se ocupă apoi cu adresa partidului guvernamental, combatând programul plin de reticențe al guvernului. Se declară aderent al votului universal egal și secret. Primește adresa justițiarilor (aplauze în stânga).

Urmează la cuvânt baronul Bánffy: Vorbește pe scurt și prezintă și el un proiect de răspuns la mesaj, conținând următoarele pretențiuni: Sistemul impozitului progresiv. Teritoriul vamal autonom în 1917. Votarea convențiilor comerciale cu România și statele din Balcani. Banca națională autonomă, care din lipsa timpului fizic necesar, nu se poate înființa până la datul explorării privilegiului băncii comune, 31 Decembrie 1910, să se infiltreze tot în 1917. Votul universal, limitat numai de condițiunea menținerii intacte a caracterului național unitar al statului. *Pământul înălțuit de instituțiunea latifundiară să se elibereze, dacă nu se poate altfel, prin expropriere.* Să se facă reforma administrației așa ca să se menție autonomia comitatelor. Să se introducă învățământul de stat gratuit. Să se garanteze în mod mai efectiv libertatea cuvântului și libertatea de întrunire.

Cu vorbirea baronului Bánffy ședința s'a încheiat, la orele 2 fără un sfert.

Situația politică.

Justițiarul și Liga votului universal.

Azi a avut loc în Budapesta o consfătuire între contele Batthyány, delegatul partidului justihist, și baronul Bánffy, președintele Ligii votului universal. Rezultatul consfăturii nu se cunoaște încă. Probabil că partidul justihist se va alătura la Liga în corpore.

Canonul Giesswein, unicul deputat creștin-social, s'a alăturat deja la această Ligă.

Mandate contestate.

Azi s'au sorțit între comisiile de cenzurare ale Camerei mandate contestate. La comisia a V-a a ajuns mandatul dela Făgăraș al dlui Dr. N. Șerban, singurul mandat românesc contestat.

Alegerea dela Ugra.

Din Oradea mare ni-se scrie că alegerea de deputat în cercul electoral al Ugrei a fost fixată pe ziua de 27 Iulie n. Președinte al alegerii va fi Keszthelyi Zoltán, protonotar comitatens.

Partidul guvernamental a ținut Dumineca trecută o întrunire în care s'a proclamat candidatura lui Bölönyi József. Cu acest prilej contele Tisza a rostit un discurs mai mult în care a declarat că numai greu se desparte de vechiul său cerc, dar o face în nădejdea că »bravii săi alegători vor duce din nou la izbândă steagul partidului național al muncii«.

Acest discurs a fost tălmăcit celor câțiva alegători români, aduși cu sîla la Ugra de protopopul Micherechului Roxin, prieten cu domniul...

Partidul kossuthist îi va candida pe avocatul din Oradea mare Papp János (fost cândva român). Partidul național-român n'a adus până acum nici o hotărîre cu privire la această alegere și atitudinea alegătorilor români.

O voce plătită.

»Pol. Corr.« din Viena laudă în termeni foarte elogioși discursul contelui Tisza. Spune că acest discurs va avea darul să infirmeze acuzele naționalităților în fața străinătății și va spulbera și calomniile aduse guvernului în chestiunea brutalității alegerilor. Face apoi un apel către »elementele române moderate« să înceapă fără întârziere o acțiune intensă pentru realizarea grabnică a ideilor lui Tisza.

Apelul unui țăran luminat.

Publicăm la vale un prea cuminte apel ce ne vine dela un țăran din satul Rápsig și atragem deosebita atențiune a cititorilor noștri asupra celor ce se cuprind în apel. Pentru o mai deplină înțelegere a apelului păstrăm pentru cititorii numărului nostru de popor particularitățile idiomei din partea locului:

Iubiți frați români!

Sânt aproape 20 de veacuri de când moștenim acest pământ, și toate popoarele conlocuitoare cu noi au înaintat în cultură și în știință față de noi, ba chiar și în politică, iar noi ba, — și mai cu seamă în privința politicii stăm pe loc, nu facem nici o înaintare. Cine încâtro ne trage într'acolo mergem. Și ce este cauza? Este acela că noi nu citim fol. Sânt între noi destui cari știu citi și scrie, dar nici un folos n'au, pentru că citirea și scrierea fără a avea politică în vremile de acum nu ajunge nimic. Tot atâta de întunecați sânt și cei ce știu citi și scrie, ca și cei ce nu știu nimica citi și scrie, pentru că n'au cunoștință în politică, și un popor fără a avea cunoștință în politică se poate socoti ca șters după fața pământului. Înzădar vom avea noi învățați în tot felul de știință, dacă poporul e prost fără politică. Cei învățați se luptă pentru noi cu toată puterea să ne câștige drepturi și să ne aducă în rând cu alte popoare, în frunte la masă, dar noi dacă sântem întunecați și proști fără politică, din contră, ne tragem cu toată puterea după usă, și dăm masa, locul de frunte, altora (străinilor.) Toate acestea s'au dovedit acum cu alegerile de deputați că noi sântem proști și fără politică.

Măi române știi tu, că toate popoarele lumii vorbesc azi de tine, și se miră că cum sântem așa de proști, ne rid englezii, francezii, italienii, nemții, iar frații noștri din România stau a se băga în pământ de rușinea care le am făcut-o, ei s'ar și lăpăda de noi, că nu le sântem frați, dar nu se pot pentru că ne știe lumea întreagă. Vedeți dar fraților români ce face prostia. Căci dacă noi am fi un popor mai învățat în politică, nu ne ar putea înșela străinul cu minciuni în fel și chipuri. La 4 ori 5 își le făgăduiește că i va pune birău, pe 10 că i va pune jurați, pe alții îi amețește cu bani, pe alții cu papricaș de cal, și-i țipă și-o țigară în bot, și pentru alăția îi-al vândut dreptul tău, al fiilor și al strănepoștilor tăi.

Vezi române unde-i prostia ta. Mai zberiați că vă este greu, că sânt mari dările și nu le puteți plăti. Acum v'ați ales deputați »grofici« și »baroni«, unguri și ijdani, să meargă în casa țării să vorbescă pentru voi, și să vă câștige drepturi. Vai vouă, dar ce gândiți acel deputați străini se vor îngrij de binele și fericirea voastră? Ba! Ei nu se îngrijesc de binele și fericirea lor, a fiilor și a nepoștilor. Iar pe noi vor aduce legi cum să ne fină și pe mai departe în robie, și să plătim dările averilor lor, iar cheltulele cari le-au avut vor ști să le scoată după pielea voastră de mii de ori, dacă a fost bun papricașul. Ați auzit voi neputincioși și fiămânzi de ineuani, și cu frații voștri cermieni, și luncani, rușine să vă fie.

Și pentru ca să putem înălțura toate moravurile cele rele prin neștiință, ne este datoriu a ne sili să învățăm și noi politică, pe cum au învățat și alte popoare.

Pentru cumpărare

pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENCZ

Weismayr Ferencz

Timișoara, centru, strada Hunyadi.

Așa dară, noi românii, poporul de rând, putem învăța a cunoaște politica numai așa dacă ne vom sili a ceti fol, deoarece nu este învățător, dar nici profesor pe lume, să-ți poată da atâta învățătură, câtă folle, și numai atunci poți să fi român bun și credincios dacă vei ceti fol, pentru că în fol se află toată politica lumii, din ele înveți lucruri mari și folositoare, istorii, întâmplări și multe toate.

Așadară cum să facem ca tot românul care știe ceti, să aibă pe masa lui o lumină (o foale). Este un lucru foarte ușor, mai cu samă dacă preoții și învățătorii s'ar pune în mișcare în fruntea poporului. Spre pildă vedem că bunul Dumnezeu ne-a dăruit cu un an îmbelșugat în toate și tot omul după voia sa, cu cât ar voi, să dea un pătrar ori o jumătate de bucate, și să ne înflințăm în toate comunele *fonduri de presă*, cari fonduri să stea sub conducerea comitetului parohial, și când școlarul a împlinit a 6-a clasă elementară și a eșit dela școală, îndată să se la la protocol de abonat al foil, și atunci să vezi peste puțină vreme ce români verzi ni-s'ar ridica, pe cari n'ar fi grofi ori baroni să-i cumpere nici cu toată averea lor.

Zadarnice ar fi toate făgăduiele și minciunile străinilor, pentru că el s'ar sili conduce singur și nu l-ar duce altul de bot, cum duce țiganul ursul și maimuța de lanț, de își câștigă bani cu el.

Prin înflințarea fondurilor de presă, în comune, poporul s'ar lumina și s'ar deștepta de minune. N'ar avea atare protopop care după ce mal umbra la alegeri cu grofi și baroni în căruță, nu votează cu noi precum nici unii preoți din luncă, n'ar mai strânge comori la alegeri cu dreptul poporului român.

Dar nici învățătorul confesional român n'ar mai cecpăta mil de pari la vie dela baroni, ducând și sfătuind voturile martirului național să treacă în tabăra dușmenă. Ar rămânea buzunarele lor goale.

Așadară prin înflințarea fondurilor de presă, în comune, ne am ajunge scopul, lumina și fericirea poporului nostru român. Dumnezeu să ne ajute, Amin!

Un repsigan.

Abonați „Tribuna“.

Cu ziua de 1 Iulie v., intrînd în semestrul al doilea, deschidem abonament nou la „Tribuna“, apelînd totodată cu stăruință la toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului — să grăbiască cu plata sumelor ce ne datoresc, ca să nu fim nevoiți a întrerupe trimiterea ziarului și a încasa pretențiunea noastră pe altă cale.

Apelăm în acelaș timp la toți cititorii noștri să binevoiască a răspîndi ziarul nostru printre cunoscuții lor, câștigându-ne astfel lupta pentru marea cauză a neamului românesc.

Nici când poate n'am avut nevoie mai mare de-o presă adevărat românească decât chiar acum, când din toate părțile sînt atacate bazele flinței noastre naționale și urgia guvernului a redus numărul luptătorilor noștri din parlament.

Presa românească e chemată să umple și acest gol mare. Sprijiniți, deci, presa ca să-și poată împlini chemarea spre multumirea tuturor.

Condițiile de abonament sînt:

Numărul de zi

1 an	28—
6 luni	14—
3 luni	7—
1 lună	2.40

In România și străintate

1 an 40 cor. 6 luni 20 cor.

Numărul de Duminecă

1 an 5 cor. 6 luni 2 cor. 50 bani

Red. și Adm. „Tribuna“.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 14 Iulie n. 1910.

— **Anchetă școlară.** Ieri, Joi, s'a întrunit la seminarul de aici ancheta școlară esmisă de Consistorul mitropolitan în scopul stabilirii unui nou plan de învățământ pentru școlile românești gr. or. din Ardeal și Țara-ungurească. S'au întrunit la această anchetă, condusă de părintele Roman Ciorogariu următorii delegați: din arhidieceză Dr. Ioan Stroia, Dr. Onisifor Ghibu și Candid Popa, din dieceza Aradului Dr. Petru Pipoș, Nicolae Mihulin, Vasile Micula, Iosif Moldovan, Dimitrie Popovici, iar din dieceza Caransebeșului Petru Bandu.

Lucrările anchetei vor dura mai multe zile.

— **Descoperire sau născocire?** Doctorul Arthur Schwarz, în „Pester-Lloyd“ se întreabă: ce-a făcut profesorul Ehrlich o descoperire sau o născocire (invenție)?

Neapărat că născocire, căci descoperi când află un lucru care era în ființă, dar nu se băgase în seamă; născocire, când crezi ceva nou. Descoperire a fost aflarea Americii, descoperire a aflarea Polului nordic și celui sudic, descoperire e aducere la cunoștința noastră a lumii atât de minunate, care hălăduște în adâncul mărilor, descoperire este teoria lui Newton, a lui Darwin, etc. Descoperirile ne îmbogățesc cunoștințele, pe când născocirile introduc un factor nou în mecanismul lumii. Descoperirea este folosirea de o putere a naturii, născocirea crearea unei puteri. Pe urmă descoperirile se pot face și din întâmplare, pe când născocirea cere muncă sufletească încordată.

Paul Ehrlich însă a lucrat cu metodă până ce-a alcătuit leacul în potruiva sifilisului și pe calea aceasta va ajunge a găsi specifice în potruiva altor microbi.

— **Teologii greviști.** Din Cernăuți se scrie: Teologii din seminarul greco-oriental din Cernăuți au declarat în 8 I. c. grevă generală prin foame. Cauza acestei greve e costul mizerabil pe care-l dă seminaristilor bucătarul Koczko, care a luat în arendă dela conzistor întreținerea seminaristilor, primind pentru fiecare seminarist lunar 76 coroane. Seminaristii speră că prin acest mijloc drastic vor face, ca cei chemați, în prima linie conzistorul gr. or. al Bucovinei, să pună capăt acestor rele, cari de ani de zile bântuie în seminar.

— **Necrolog.** Petru Simion, fost paroh român gr. or. în Sibiu, a repauzat la 12 Iulie n. în vîrstă de 77 de ani. În mormântarea lui a avut loc în cimitirul din Sibiu, la 13 Iulie n.

Odihnească în pace!

— **In atențiunea vierilor noștri.** Pe-o moșie din România, găsește numai decât condiție un bărbat și o femeie (cășătoriți) cari se pricep la lucrul viilor. Cei ce ar dori să ocupe acest post, să se adreseze administrației noastre, comuicându-i și condițiile lor.

— **Decorat.** Marele pedagog dela universitatea din Jena d. Dr. W. Rein a fost decorat din partea regelui Carol cu ordinul „Coroana României“ cl. I. O distincție binemeritată căci d. Rein a dat și școlii românești din țară și dela noi, un frumos număr de pedagogii.

— **Furt în localul unei poște.** Din Săclorți ni-se scrie: Făptuitorii necunoscuți au pătruns în localul poștei din localitate și spîrgînd casa au furat 1700 coroane. S'a făcut o anchetă severă pentru descoperirea făptuitorilor, dar aceștia au dispărut fără urmă.

— **Apel către abiturienții jubilar** dela gimnaziul din Brașov. Cu ocazia aniversării noastre după 10 ani am înființat, din partea absolvenților din 1895 un fond la masa studenților, solvind cor. 600, hotărînd ca la acest fond să contribuim și pe viitor an de an cu câte 10 cor. de fiecare! Deoarece ce la întărire a acestui fond, au luat parte dintre noi numai 13 persoane, aceeaș rog pe această cale pe aceia, cari nu s'au prezentat dela întrunire (vreo 15 inși) să se prezente în hotărîrea luată și ca semn că s'au prezentat cu noi să-și trimită în timpul cel puțin câte 10 cor. la masa studenților, menea ceea ce sînt rugați a îndeplini și pe tot în fiecare an în luna Iunie. Fondul va purta numele: „Fondul abiturienților din 1895 și 1905“ Aurel Nistor preot.

— **Sfîntirea bisericii din Tâmpălaș Ufalău,** zidită de episcopul Orăzilor P. S. Demetriu Radu, se va săvârși de către comitetul festivități restrînse și fără de invitații, precum s'annunțat deja Duminecă în 17 Iulie n. an. c.

— **Inscripția ungurească dela Târgul-rășului.** Din Târgul-Murășului ni-se amintea că avocatul român renegeat I. Vancea, a împresc toate ziarele românești, cari au reprodus această dată de noi, referitor la inscripția ungurească pe mormântul tatălui său, odinioară profesor român gr. cat. al Oșorheiului, I. Vancea de Buzău.

— **Conjurație contra domnitorului pontei.** O telegramă din Tokio anunță că autoritățile au descoperit o conjurație, îndreptată contra domnitorului și a întregii case imperiale. Inițiatorul acestei conjurații e un muncitor numele Saitoku, aplicat la arsenalul marit din Tokio.

Autoritățile urmăreau de mult pe acest individ suspect, despre care se spunea că e un revoluționar hist, dar n'au putut nici odată dovedi că e vinovat contra lui, căci se gira de cel mai mare mareșal al țării. Cu el împreună au fost arestați și mai mulți complici ai săi, al căror nume a fost găsit pe hârtiile aflate în locuința instigatorului. În casa lui Satoku s'a aflat un adevărat arsenal de bombe.

— **Jubileul principelui Nichita.** Prinț „Vita“ din Roma aduce știrea că regele lui a pleca în luna August la Cetinge pentru a sărbători parte la festivalul încoronării de rege a regelui. Vizita neavînd decât un caracter oficial, regele nu va fi însoțit de nici un membru al acestei călătorie. Un ziar opozițional din Agadeza aduce știrea că la această serbare va fi prezent și moștenitorul de tron al Austro-Ungariei, Ferdinand.

— **Aviz!** Subscriși aducem la cunoștința publică că în comunele din jurul „Baia-de-Cris“ și „Îndeosebi: Tebea, Mesteacăn etc. sînt prezentate foarte multe. Doritorii să se adreseze subscrișilor. Cebea, 12 Iuliu 1910 n. Mihailă Trăian, cian Lazar, Tis Petru a Popi.

— **Situația agronomilor din punct de vedere cînd într-o zi poate produce munca alor domeni.** Un lucrător harnic pe vremea corvei dacă are un câmp bun și tășul ascuțit poate produce muncă în valoare de 1000 coroane, dar dacă are un câmp fără să-și peardă vremea bătînd-o și ascuțind-o, aceea atragem atenția fraților noștri economiști să de seamă la cumpărare și să nu se lase înduceți să cumpere exclusiv numai coasa de diamant, în Ungaria se atîă exclusiv numai la Terhercei în Kaposvár. În cursul anului 1909 au ajuns la reședința noastră, căci din toare părțile au primit scrisori de la cunoscuții pentru funcționarea ei. Repetăm că să găsește la Kaposvár. Frații Lengyel.

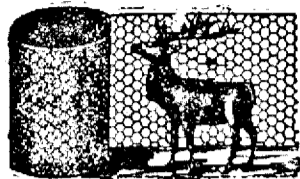
? : Dentist român în Arad. :
? VIRGIL MUNTEAN ?
: Szabadság-tér No. 3. :

Poșta Redacției.

A. Conta. Poezia n'ar fi trecută cu vederea faimoșii noștri procurori. E mai bine să nu se scrie în publicăm.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și

Fabricație din țară prima calitate!
Stoboare de sârmă
 tari și trainice!

PÉCSI HENRIK
 fabrică pentru împletituri de sârmă
 BUDAPESTA, strada Angyal 7.
 Telefon 120-89.

și instalez împletituri de sârmă pentru mașini
 și etanșări de oscilat, stoboare pentru case și
 vile, împreună cu uși și porți puternice.
Cele mai frumoase rețele !!
 Prețuri ieftine!
 Prețuri ieftine!
 fabricăm: ciururi pentru cernut prund, coșuri
 pentru nisip, burlane pentru schintei, coșuri
 pentru nutreț, botnițe pentru boi și sto-
 ruri pentru ferești de orice mărime.
 și prospecte de prețuri se trimit gratis.

Prumuturi ieftine

Orice cheltuieli se mijlocesc pe
 cu amortizație pe lângă 4 1/2%
 10-65 ani, și poveri mai scumpe
 scoase după etalonul de mai sus.
 mașini agricole, fabricații de prima
 cea mai nouă construcție, ca mașini
 erate cu vapor, benzină și ulei brut
 (și folosite) apoi mașini de sămănat,
 mori cu vapor, benzină, olei brut
 și puri, pe lângă plățire avantajoasă
 și fără urcare de preț.
 vânzare și cumpărare de moșii, mori,
 case etc. etc.
 agentura generală pentru comitatul Arad,
 Bacibodrog, Timiș, Torontal și Caraș
 comitatului »IDEAL« pentru acetilend,
 și Schnanzer din Budapesta, cu
 frumoasă și suportabilă și cu ma-
 garantat cea mai simplă și mai sigură.
 chemări în provincie se trimit funcționari
 și
 cinstiți pentru țară se caută pe
 onorar.
 agentura gene-
 comercială **Palmert Mátyás,**
 ora (centru) Prinz-Eugen gasse Nr. 3.
 (lângă cuștarul Koch).

Să sprințim meseriașii români!
ANUNȚ.
 Am onoare a aduce la
 cunoștința onoratului pu-
 blic că mi-am deschis în
 Șiria, drumul Aradului,
 un atelier de
 : tâmplărie :
 (măsar) unde efectuez
 ori-ce lucrări ce se ține de
 bransa aceasta, totfelul de
 mobile, precum și ori-ce
 lucrări de edificii.
 Rugând sprințul onora-
 tului public român, semnez
 Cu stîmă :
VASILE HUIU
 măestru măsar,
 Șiria (Világos, c. Arad).
 — Serviciu conștințios. —

Să sprințim meseriașii români!

Cea mai ieftină sursă
de cumpărat.

Cea mai ieftină sursă
de cumpărat.

BINDER LAJOS
 clasornicar și giuvaergiu în
 MEDGYES, Markt-platz Nr. 8.
 Depozit bogat de
 totfelul de clasornice de aur și argint
 precum și clasornice de metal și nickel
 Articlii de argint de China.
 Ochelari și zwickeri de Rathenov.
 Articole optice de aur și argint.
 Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștințios.

Se caută un hotelier român.
 Dumitru D. Șufană, hotelier în Poiana-Sibiului se retrage — din cauze familiare — și dorește pe calea aceasta a afla un întreprinzător bine priceput în afaceri de cârcimărit.
 Hotelul e binecercetat și situat în cea mai bună poziție din comună.
 Sunt preferiți cei căsătoriți, dar fără copii.
 Doritorii cari pot fi angajați cât mai ne-întârziat să se adreseze direct hotelierului Dum. D. Șufană, Pojána, (Szeben-m).

Vinuri de deal,
 le găsești la Iulius Dános, producător de vinuri în Șiria pe lângă urm. prețuri:
 Vin de sticlă prima calitate, azuriu Cor. 38.—
 Vin de masă „ „ „ 40.—
 Vin de Rizling prima calitate „ 44.—
 Cele mai bune vinuri vechi, culoare azurie Cor. 48.—, 50.—, 56.—, 60.—. Vinuri: Schiller Cor. 44.—. Vin roșu (Bikavér) 50, 80 și 90— de hecto.
 Vinurile se expediază în butoaie de Im-prumut, începând dela 100 litre de orice calitate.
 Serviciu culant, vinuri admirabile de prima calitate.
 Adresa pentru scrisori și telegrame:
Iulius Dános,
 mare producător de vinuri
 Világos (Șiria, Arad m.)

Motor cu olei brut. Nou-tate!

Cea mai contabilă putere motorică.
 Cea mai ieftină uzină! Garanție necondiționată. Prețuri și condiții favorabile. Fără mașinist! Nu explodează. Nu e expusă focului. Nu e supt inspecția financiară. Nu are cazan. Funcționare simplă. Punem mașina la dispoziția oricărui individ acreditabil, fără nici o cheltuielă, pentru a se convinge că face cel mai bun și cel mai vrednic de încredere serviciu. Prospecte de prețuri dela 2-60 PH gratuit.

PÁLFY TESTVÉREK
 turnătorie de fer și fabrică de mașini în SEGHEDIN-SZEGED.
 Fondat în Anul 1807. Distins cu 20 medallii de aur.

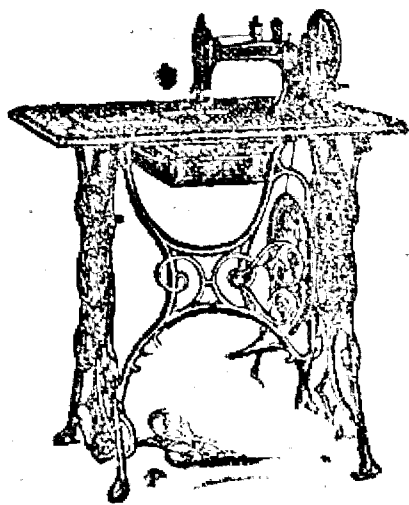
Economii își pot face cumpăraturile în condițiunile cele mai avantajoase la magazinul economic și de unelte al lui

Kálló István és Társa
 Oradea-mare—Nagyvárad Teleki-u. No 9.

Are în depozit, pe lângă avantajoase condiții de plată, tot-felul de mașini industriale și agricole, aparate, unelte, oleiuri, saci, mușamale funii motoare, automobile, stropitori etc.
 Cereți prospecte. — Expediție gratuită.
 — Corespondență în limba română. —

Credit pe ipotecă, pe cambila și pentru oficianți mijlocește

Herzog Sándor
 A R A D,
 str. Weitzer János 15.
 Telefon nr. 376.

Pentru fiecare mașină 5 ani garanție.

Dürr Gusztáv

mechanic, prăvălie de mașini de cusut și biciclete în SIBIU Nagyszeben, Gr. Ring 19.

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele mai bune mașini de cusut fabricate în țară și străinătate cu prețuri moderate. — Singura vânzare de mașini de cusut PFÄFF și SEIDEL & Neumann; luntrița rotundă, luntrița lungă, luntrița centrată în mașini rotunde pentru familie și ateliere.

Biciclete: Dürkopp și Siiria, Depozit de părți aparținătoare: pentru mașini de cusut și biciclete. Tot felul de reparări de mașini de cusut și biciclete se execută grabnic.

Important pentru lăcățari și fauri.

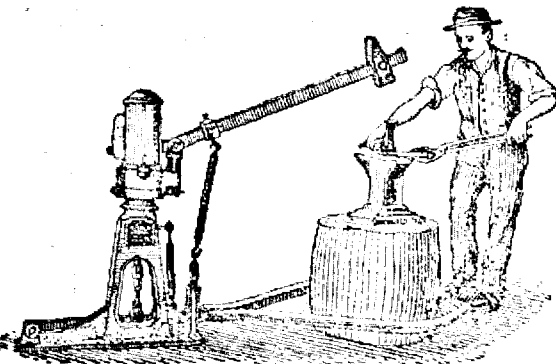
Ciocan barost patentat ce se poate țina cu piciorul
Invenția de Schwartz és Társa. — Unicii fabricanți și vânzători

Fabrica Solymos Testvérek Arad, Kölcsey-u. 67.

Mare economisală de timp și ajutori lucrători, în propozițiune ieftin, se poate folosi ușor în oricare atelier. Celor cari se interesează la dorință li-se trimite catalog de prețuri cu explicații amănunțite gratuit.

Cu stimă:

Solymos Testvérek, Arad.

Cea mai modernă turnătorie de clopote din țara noastră.

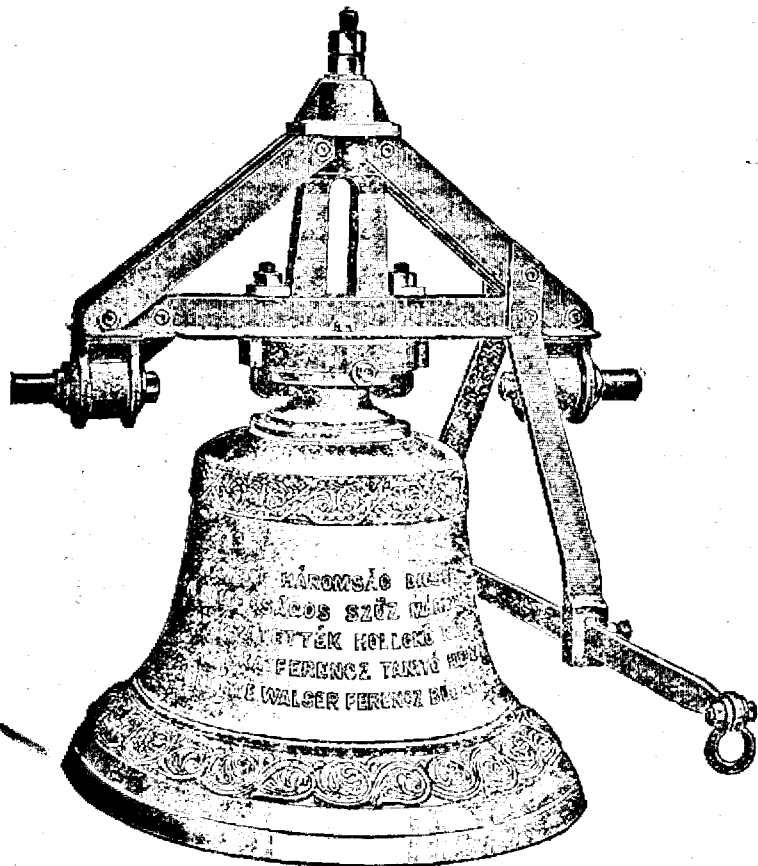
Walser Ferencz

Proprietarii firmei: Walser Ferencz, Walser János, Győző Gyula.

Fabrică de obiecte pentru stins focul și pompe turnătorie de clopote și metale în Budapesta.

BUDAPEST, VI, Csángó-u. 6/B.

(Villamos megálló, Váci-ut, aproape de vama veche).

Se argajază să toarne clopote cu garanție 20 de ani, la turnarea din nou a clopotelor orepate, la transformarea clopetelor vechi, cu corine noi de luvărit din fier, precum și pentru armonia sunetelor de clopote, prin înlocuirea clopotelor cari lipsesc, la facerea caunelor de clopot (stagi) din ru-de de fier și menținerea austeră la fața locului.

Condițiuni de plată favorabile. Proiect de budget la dorință gratuit.

Societate pe acțiuni pentru aparate și mașini industriale.

Műszaki és gépjármű részvénytársaság
Budapesta, VII., Vörösmarty-u. 19b.

Recomandă:

MOTOARE de olei brut MOTOARE CU BENZINA cea mai sigură și mai ieftină cu acumulator și regulaj putere motorică. precisat.

Locomobile cu olei și benzină.

Mașini agronomice.

MOTOARE INDUSTRIALE INSTALAȚII DE GAZ indispensabile pentru meseriași cheltuiială la cca 1 1/2-2 bani. și agronomi.

Instalații de mori.

Mașinist diplomat nu e de Se poate instala oriunde lipsă, oricine le poate manua. focul e exclus.

Prețuri și condițiuni de plată convenabile.

Liste și prospecte de Comandele din provincie prețuri la dorință trimitem gratuit. se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Toate comenzile sunt a se adresa la firma de mai sus.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA

Atelierul central al fabricii: Kolozsvár, Dézsma-u.

Magazin de pietrii monumentale, fabricale proprii din: marmoră, labrador, granit, sienit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

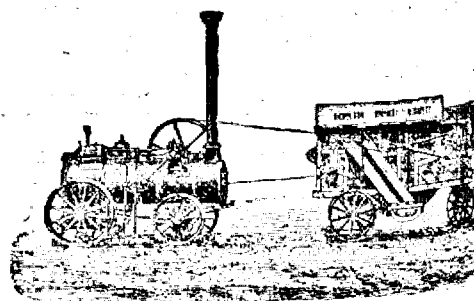
Cancelarie Centrală:
Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.
Filiale: Déva, Nagyvárad.

Anunțăm onorata clientelă că avem încă trei mașini de treierat

cu șase cai putere și două cu putere de 4 cai

pentru încălzit cu pae, lemne, sau cărbuni, pe cari le putem imediat pune la dispoziția celor cari au lipsă de ele. **Garanție.**

Condițiuni avantajoase de plată.

Frații Burza, Arad, Bényi-tér

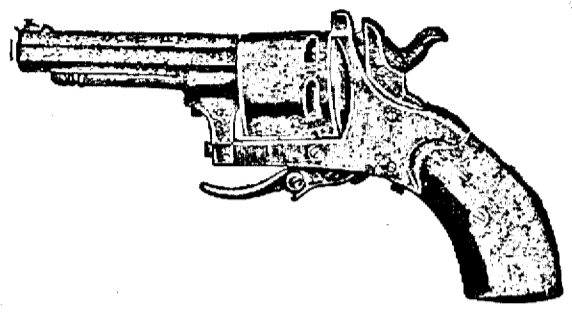
768

Fratii Burza

nr. telefonului 601.

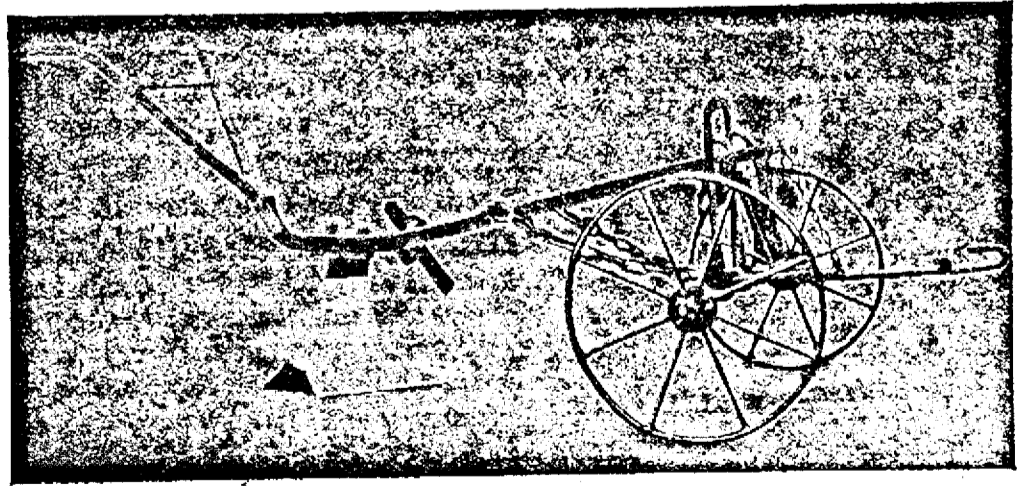
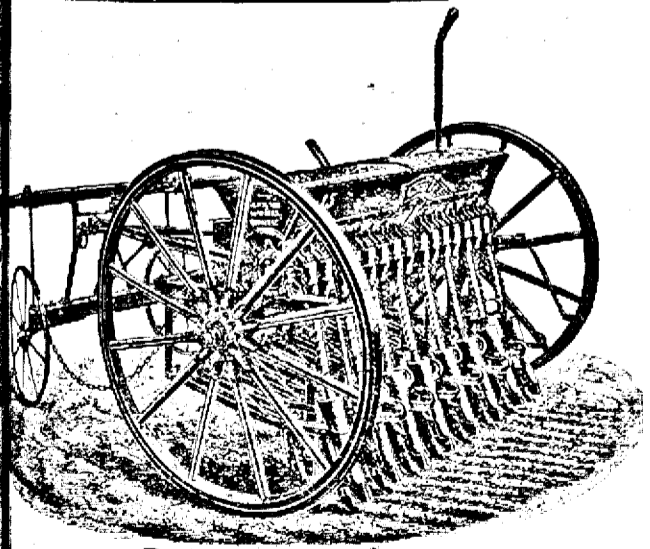
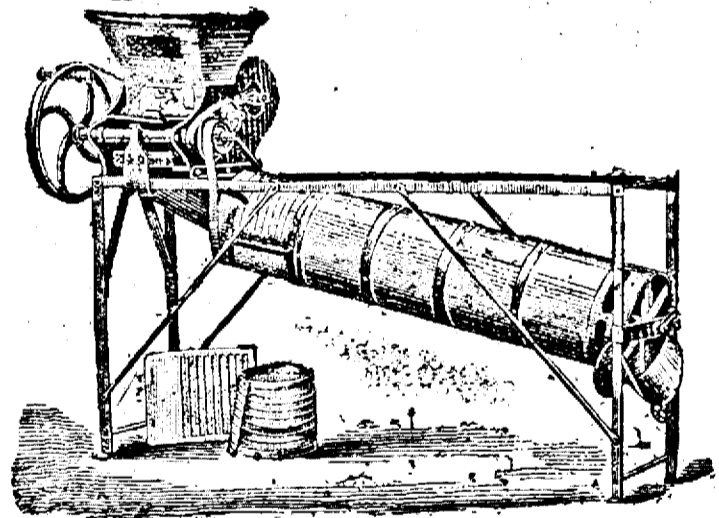
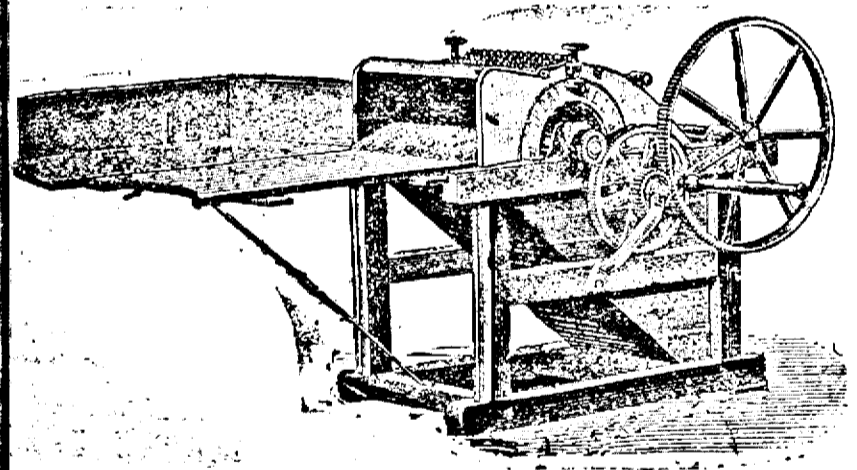
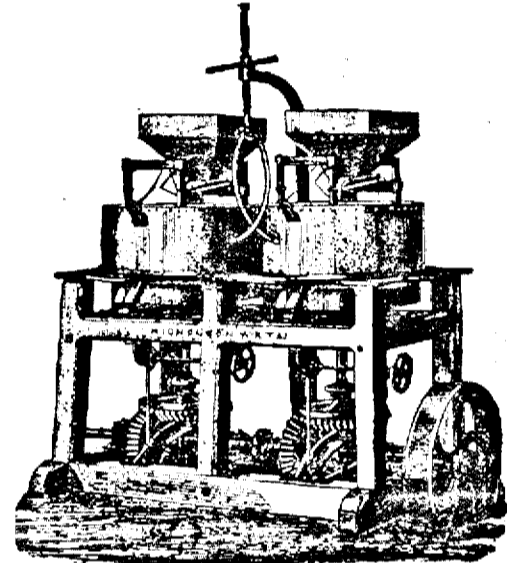
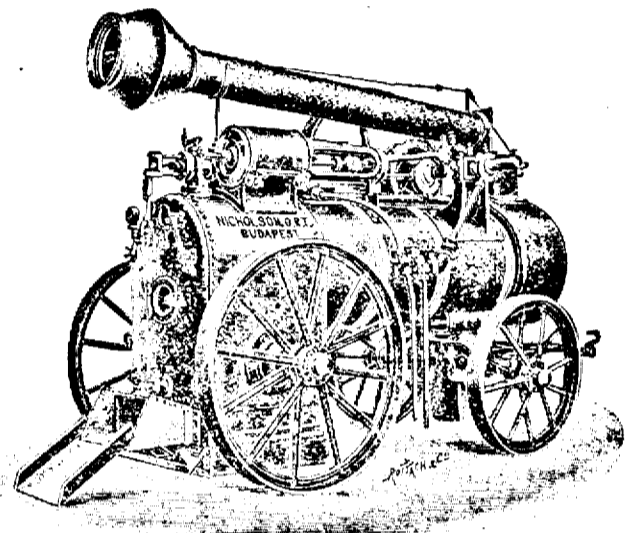
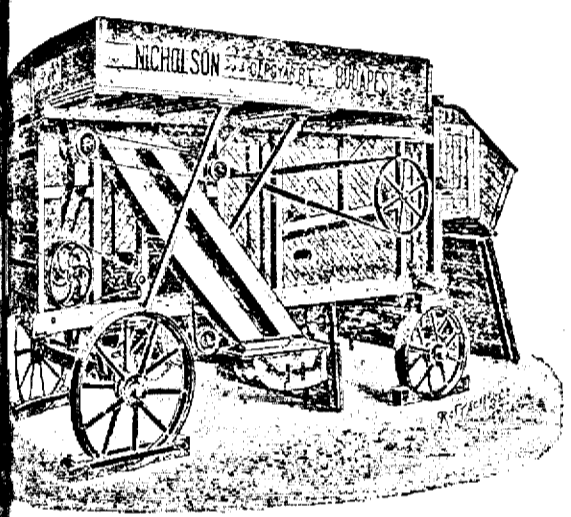
Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Rad, Boros Béni-tér 1.

mandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai mo- și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

generală a fabricii de mașini Nicolson din Budapesta pentru garnituri de treerat și orice mașini agronomice.

garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru pri- ca lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre.

== Mare asortiment de osii Steier și originale Winter. ==

Corneliu Demeter

:: apotecar ::

Orăștie (Szászváros) lângă bis. ev. ref.

PERONOSPIN

Mijloc aplicat cu cel mai mare folos contra peronosporii, la stropirea viilor. De 9 ani este în folosință cu cel mai bun succes.

Prin întrebuințarea »PERONOSPIN«-ului, viia va fi hotărât mai izumoasă, boabele de struguri mai mustoase și astfel roada de vin mai bogată. Experiența a dovedit, că prin folosirea petrii vinete, nu să ajung aceste rezultate, — probabil pentru aceea, că piatra vânăță verzește peste măsură frunzele, și prin asta abstrage din puterea și sucul viței, ceea ce înseamnă pierdere de putere.

Pravut meu de stropit, face vița mai plină de viață și mai asigurată contra boalei de peronosporă.

Folosirea »PERONOSPIN«-ului e și mai ieftin și mai simplă în manipulare decât piatra vânăță. Întrebuințarea »PERONOSPIN«-ului: La stropirea întâi e a se pune un pachet într-o hectolitru de apă. La a doua stropire un pachet și jumătate, iar la a treia, două pachete la o hectolitru de apă, mai trebuie pus și un kilogram de var nestâns.

Pravul va fi pus în un butoiu menit anume numai pentru mestecare (disolvare) și plin cu apă. În câteva minute pravul să disolvă. Apoi butoiul să clătină bine. Așadar »PERONOSPIN«-ul nu trebuie mărunțit ori topit în apă caldă, ca piatra vânăță. La pravul pregătit de mine nu e iertat să se pună sodă.

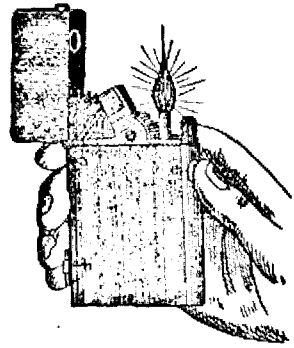
Fac atent pe fiecare, ca la cumpărarea de astfel de pravuri, să fie precaut, căci în comerț să vând adese pravuri de nici o treabă, și pregătite de oameni, cari nici idee n'au despre compoziția alor astfel de pravuri, și așa proprietarul viiei în loc să-și folosească, își face numai pagubă în viie.

„PERONOSPIN“-ul

e aprobat ca cel mai bun, și prin folosință s'a dovedit a fi mai cu efect ca piatra vânăță sau alte asemenea mijloace, și e totodată cel mai lezne. E preparatul meu propriu. Pretul unui pachet 50 filleri. Fiecare pachet e provăzut cu numele meu. La comanda de 15 pacheturi se trimite francoat adecă fără spese postale plătind numai 7 cor. 50 fl.

Stropirea cu »PERONOSPIN« e mai bine dacă se face în zi senină; pe timp noros ori ploios nu, nici contra vântului.

Dar' »PERONOSPIN«-ul, afară de vii, să poate folosi cu efect admirabil contra boalei de grumpene, cum și la stăpîrea omidelor și insectelor stricăcioase la pomi; contra păduchilor de trandafiri (la trandafiri fără var), și la desinfectarea cotețelor de galițe.

Gramofoane și plăci
Aprinzători original „Imperato”
lampioane de buzunar

se găsesc mai ieftin în marele magazin de fabrică a lui

Tóth, József, Szeged, Könyök-u.

= Noul arii românești, à fl. 1-50.
3 buc. fl. 4. 6 buc. f. 7-50. 12 buc. fl. 14.
Cereți gratuit prospectul de prețuri.
Se caută revanzători.

Telefon 66-82

FISCHER TESTVÉREK

■ Instruitori de sticlă și fabricanți de oglinzi
■ pictură specială pentru geamuri de biserică
BUDAPESTA, VIII., Mária-utca No. 10

Pregătim ireproșabil oglinzi, plăci, decupuri și apărătoare pentru uși. Primim execuția conștiințioasă a oricăror lucrări din acest râm, apoi colorarea în sticlă ori mozaic geamurilor de biserică, dormitoare, saloane, portale și porticuri.

■ Mare depozit de sticlă în plăci.
Comandele atât din loc cât și din provincie se fac cu multă conștiințiozitate.

Telefon 66-82.

Să ne credeți

că este în interesul D-tre, dacă comandați — coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă și deoarece e făcută din oțel în mant, coase rele sau moi nu se găsesc între ele. Pentru trăirea lucrătorului bucăți garantăm.

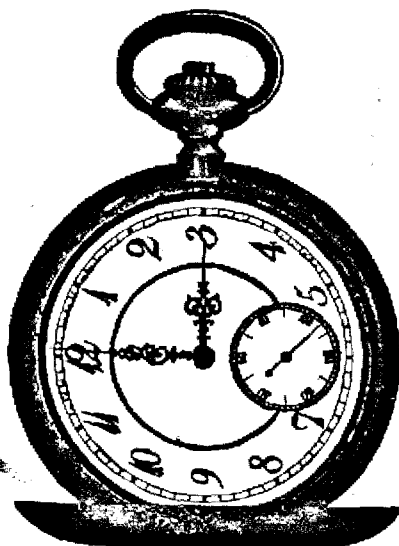
75 80 85 90 95 100 110 cm. La comanda de 10 coase

Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2-20 2-40 2-40 2-60 cor. una se da răzătoare

Comandele se pot face prin trimiț. banilor înainte sau pe lângă ramburs în magazin de coase „Koronagyémánt”

Lengyel Testvérek

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Cele mai bune

orologe

— cele mai solide și cele mai după modă —

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în
întreagă Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu
provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cetit anunțul în Trib.)
Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

INTREPRINDERE ROMÂNEASCĂ

MIHAI FLONIA

antreprenor de zidiri

Oradea-mare-Nagyvárad.
Stabilimentul și cancelaria Pereceș-u-9

Primește: plănuirea și zidirea de biserică, școlă, case notariale și a tot felul de zidiri private.

Magazin stabil de fabricate de cement, comande se primesc.

Magazin stabil de pietri artificiali pentru morminte. Prospecte gratuite.